

บทที่ ๒

การดำเนินงานภายในองค์กรเสือป่า

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศตั้งองค์กรเสือป่าขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ พระองค์ได้ทรงดำเนิงานเพื่อให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ ในการที่จะให้องค์กรเสือป่าเป็นฐานพระราชอำนาจทางการเมืองเพื่อสร้างความมั่นคงแห่งพระองค์เอง โดยจะเห็นได้จากการวางโครงสร้างองค์กรเสือป่าและการฝึกหัดอบรมสมาชิกเป็นสำคัญ การนำเสนอในบทนี้จะพิจารณาถึงการดำเนินงานเกี่ยวกับองค์กรเสือป่า ตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์กรนี้ขึ้น ครอบคลุมได้สลายตัวไปโดยปริยายเมื่อสิ้นรัชสมัยของพระองค์

โครงสร้างขององค์กรเสือป่า

๑. สมาชิก

ก. สมาชิกเสือป่า

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงจัดตั้งองค์กรเสือป่าขึ้นอย่างเป็นทางการ พระองค์ทรงเข้าเป็นสมาชิกเสือป่าหมายเลข ๑ ทำหน้าที่บังคับบัญชาของเสือป่าด้วยพระองค์เอง ทรงดำรงตำแหน่งนายกเสือป่า มียศเป็นนายกองใหญ่ สมาชิกเสือป่าชั้นนายเมื่อแรกตั้งอีก ๑๔ คน ก็ล้วนแต่มาจากเหล่าข้าราชการที่ใกล้ชิดพระองค์ทั้งสิ้น^๑ เพราะทรงถือว่าบุคคลกลุ่มนี้ เป็นผู้ที่พระองค์ได้ทรงฝึกสอนมาด้วยพระองค์เอง ตั้งแต่ในชั้นที่ทรงทดลองจัดตั้งองค์กร และทรงหวังที่จะให้ เป็นผู้สั่งสอนผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกเสือป่าต่อไป^๒ กลุ่มข้าราชการที่ใกล้ชิดเหล่านี้จึงได้รับการแต่งตั้งให้มียศทางเสือป่าสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ไม่

มหาวิทยาลัยศิลปากร, เสือป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมยุ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสือป่า (พระนคร : คุรุสภา, ๒๕๑๓) หน้า ๑๒.

^๒ เรื่องเดียวกัน หน้า ๖.

ว่าจะ เป็นกลุ่มพระบรมวงศานุวงศ์ หรือข้าราชการกลุ่มอื่น ๆ ก็ตาม เช่น เจ้าพระยามรภาพ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นข้าราชการผู้ใกล้ชิดพระองค์และได้รับการโปรดปรานมากที่สุด เริ่มเป็นสมาชิกเสือป่าครั้งแรกด้วยศนายกองโท ทั้ง ๆ ที่มิได้เป็นผู้มีความรู้ทางการทหารมาก่อน ส่วนข้าราชการชั้นผู้ใหญ่รวมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ส่วนใหญ่จะได้อาศัยเริ่มต้นเพียงพลเสือป่า เช่น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรปการ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมขุนสมมติอมรพันธ์ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงดำรงราชานุภาพ พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหมื่นปราจิณกิตติ พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ ส่วนพระบรมวงศานุวงศ์ที่รับราชการอยู่ฝ่ายทหาร อันได้แก่ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานุพิตนภพวรเดช สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนพิษณุโลกประชานาถ พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นกำแพงเพชรอัครโยธิน จะได้รับการแต่งตั้งให้มีศนายกองตรีอยู่ในประเภทสมาชิกพิเศษ เพื่อเป็นพระเกียรติยศเท่านั้น^๑

เนื่องด้วยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้เสือป่า เป็นกองอาสาสมัครของฝ่ายพลเรือน การเริ่มดำเนินการรับสมัครจึงต้องให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การรับสมัครในครั้งแรก จึงมีการกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกเสือป่าดังนี้ คือ^๒

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓-๑๔.

^๒ ข้อบังคับปกครองกองเสือป่าฉบับแรก (พระนคร : โรงพิมพ์สามมิตร, ม.ป.ท.)

๑. ต้องเป็นคนชาติไทย นับถือพุทธศาสนา^๑
๒. อายุต้องไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี
๓. ต้องเป็นข้าราชการพลเรือนหรือพลเรือนที่มีหลักฐาน^๒
๔. ต้องเป็นบุคคลที่มีความประพฤติเรียบร้อย

สำหรับขั้นตอนการสมัครเข้าเป็นสมาชิกเสือป่า ผู้สมัครต้องมีผู้นำและผู้รับรองโดยผู้ที่จะเป็นผู้นำหรือผู้รับรองได้นั้น จะต้องเป็นสมาชิกประเภทประจำการและผ่านการ

.....

^๑ในวันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้มีการประกาศแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับปกครองเสือป่าอนุโลมให้ผู้ที่ไม่ได้นับถือพุทธศาสนาสมัครเข้าเป็นสมาชิกเสือป่าได้ แต่ต้องชี้แจงให้ปรากฏในใบสมัครว่านับถือศาสนาใดอยู่ เพื่อคณะกรรมการบริหารเสือป่าจะได้พิจารณาว่าควรรับผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือไม่ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าแท้ที่จริงแล้ว ในหมู่ผู้บริหารเสือป่าก็ไม่ค่อยอยากจะรับพวกนอกศาสนาเข้าเป็นสมาชิก แต่เกรงว่าจะเป็นการลดความนิยม จึงมีการตกลงกันเป็นการภายในว่าให้จัดพวกนับถือศาสนาอื่นไว้ในสมาชิกประเภทบำรุง และไม่ควรถืออยู่ในตำแหน่งกองรบ และถ้ามีจำนวนมากก็ให้แยกไว้เป็นพวกหนึ่งต่างหาก อูรายละเอียดใน กจช., ร.๖.บ.๑๖/๕๔ หนังสือพระยานนทิสานุเรนทรภักดี ๔ กันยายน ๒๔๕๔.

^๒ข้าราชการที่จะเข้าเป็นสมาชิกเสือป่าในระยะแรกจะต้องมีตำแหน่งราชการสูงกว่าชั้นเสมียนขึ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากการเข้าเป็นสมาชิกเสือป่า จำเป็นต้องใช้ทุนทรัพย์มากพอสมควร เนื่องจากคนที่เข้าเป็นสมาชิกจะต้องเสียค่าธรรมเนียมการเข้าเป็นสมาชิก ๕๐ บาท และจะต้องมีทุนซื้อเครื่องแบบ ๑ ชุด และจ่ายค่าธรรมเนียมประจำปีอีกปีละ ๓๐ บาท นอกจากนั้นยังต้องมีม้าสีดำนั่งประจำตัวทุกคนด้วย ภายหลังเพื่อเป็นการเพิ่มความนิยมในการเข้าเป็นสมาชิก เสือป่าจึงอนุโลมให้ข้าราชการในทุกระดับชั้นมีสิทธิเข้าเป็นสมาชิกได้ โดยเข้าเป็นสมาชิกในประเภทที่ตนมีคุณสมบัติเหมาะสม ซึ่งในระยะต่อมา สมาชิกเสือป่าได้ขยายออกเป็นหลายประเภทคือ สมาชิกประจำการสมาชิกสำรอง สมาชิกพิเศษ สมาชิกกองหนุน สมาชิกกองนอก สมาชิกกองฝึก สมาชิกกองเกิน

ื่อนำพิพัฒน์สัตยาของกอง เลือป่าแล้วจึงจะเป็นได้^๑ ขึ้นต่อไปก็คือผู้สมัครจะต้องได้รับการพิจารณาจากผู้เป็นประธาน ถ้ามีสมาชิกรับรองถูกต้องตามข้อบังคับและปิดประกาศแสดงความจำนงให้ทราบตามกำหนดแล้วคือประมาณ ๑๕ วัน เมื่อปรากฏว่าไม่มีผู้ใดคัดค้าน ก็เป็นอันว่า เข้าเป็นสมาชิกได้ โดยผู้สมัครมีสิทธิเลือกเข้าประจำเหล่าที่ตนพอใจที่จะอยู่ได้เอง^๒ สมาชิกทุกคนเมื่อแรกเข้าจะต้องเป็นสมาชิกประเภทสำรองก่อน ไม่เลือกกว่าผู้ใด เมื่อผู้บังคับกองร้อยเห็นว่าผู้ใดสมควรจะเข้าเป็นสมาชิกประเภทประจำการได้ก็ให้เสนอนามผู้นั้นเข้ามา ถ้าผู้บังคับการเห็นชอบด้วยแล้วจึงนัดให้มากระทำพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาแห่งกอง เลือป่าได้ เมื่อเสร็จขั้นนี้แล้วจึงถือว่าเป็นสมาชิก เลือป่าประจำการโดยสมบูรณ์^๓ กระบวนการเลือกสรรพิจารณาบุคคลเข้าเป็นสมาชิก เลือป่าประจำการในลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความเคร่งครัดในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เข้าเป็นสมาชิกอย่างพิถีพิถัน เพื่อให้บรรลุตาม เป้าหมายที่ผู้บริหาร เลือป่าได้กำหนดเอาไว้

การเปิดรับสมาชิก เลือป่าครั้งแรกเริ่มขึ้นในเขตกรุงเทพฯ และอีก ๑ เดือนต่อมา ก็ขยายการรับสมาชิกออกสู่หัวเมือง ด้วยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์ให้มีกอง เลือป่าขึ้นทุกภาคและทุกมณฑล มณฑลละหนึ่งกองร้อยเป็นอย่างน้อย^๔ ขั้นตอนการรับสมัครสมาชิก เลือป่าในเขตหัวเมืองคล้ายคลึงกับในเขตกรุงเทพฯ โดยทางกองบัญชาการกลางที่กรุงเทพฯ จะเป็นผู้ควบคุม เริ่มตั้งแต่แนะนำจดหมายแจ้งไปยังผู้ว่าราชการเมืองเพื่อประกาศให้พลเมืองในท้องถิ่นได้ทราบ ผู้ที่ประสงค์จะสมัครเข้าเป็นสมาชิก เลือป่า จะต้อง

^๑ กจช. กส. ๑/๙๐๙ เรื่องข้าราชการในกระทรวงเกษตรยื่นใบสมัครเข้า เป็นสมาชิก เลือป่า พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๒ จมีนอมรตฤณารักษ์, เลือป่าและลูกเลือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๑ (พระนคร : คุรุสภา, ๒๕๑๔), หน้า ๑๓๑.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๖.

^๔ มหาวิทยาลัยศิลปากร, เลือป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลเจ้าอยู่หัว และประมวลเรื่องเกี่ยวกับเลือป่า, หน้า ๑๐๕-๑๐๖.

กรอกแบบฟอร์มตามที่ทางราชการกำหนด ที่สำคัญก็คือจะต้องมีลายเซ็นของผู้นำและผู้รับรองการเข้าเป็นสมาชิกด้วย ส่วนใหญ่ผู้นำมักจะเป็นผู้บังคับบัญชาในหน้าที่ราชการประจำของสมาชิกเอง ส่วนผู้รับรองก็มักจะเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ระดับ เสนาบดีหรือปลัดทูลฉลอง^๑ สมาชิกเลือกป้าในเขตหัวเมืองที่จะเข้าประจำกอง เป็นสมาชิกประเภทประจำการต้องเข้ากระทำสัตย์สาบานต่อน้ำพิพัฒน์สัตยาของเลือกป้าในกรุงเทพฯ เว้นเสียแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพิธีอันนี้ขึ้นในหัวเมือง ในขณะที่เสด็จพระราชดำเนินไปประทับแรม จึงให้กระทำสัตย์สาบานต่อน้ำเลือกป้าในเขตหัวเมืองได้

สมาชิกเลือกป้ารุ่นแรกซึ่งมีจำนวน ๑๔๑ คน ได้เข้าทำพิธีต่อน้ำสาบานตนที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามในวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๔^๒ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นประธานในการประกอบพิธี การประกอบพิธีต่อน้ำของเลือกป้ามีลักษณะคล้ายคลึงกับการต่อน้ำของเหล่าทหาร มีการอ่านโอองการแข่งน้ำ สมาชิกกล่าวคำปฏิญาณ ๓ ข้อคือ^๓

๑. ข้าจะจงรักภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดิน
๒. เมื่อมีเหตุจำเป็น ต้องรับอาสาต่อสู้ข้าศึกที่จะมาย่ำยีกรุงสยามหรือปราบปรามคนทุจริตที่ก่อการจลาจล เพื่อรักษาความเป็นไทยแห่งชาติและป้องกันพุทธศาสนา
๓. ข้าจะยอมฟังบังคับบัญชาแห่งผู้เป็นนายเหมือนคนในกองเลือกป้า และจะไม่ประพฤติกไรที่จะนำความพินาศเสียหายมาสู่คณะ

^๑ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๒/๕ เรื่องเปิดรับคนเข้าเป็นสมาชิกเลือกป้า พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๒ มหาวิทยาลัยศิลปากร, เลือกป้าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และประมวลเรื่องเกี่ยวกับเลือกป้า, หน้า ๑๗-๑๘.

^๓ อภัย จันทวิมล, "เลือกป้าและการซ้อมรบ", สารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒, หน้า ๔๔๔-๔๔๕.

เป็นที่น่าสังเกตว่าพระราชพิธีถือน้ำเสื่อป่ากระทำให้อุศกคัลลิตียิ่งขึ้นคือหลังจากที่เจ้าพนักงานกรมพระแสง ัญญเชิญพระแสงดาบต่าง ๆ ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายให้ทรงแหงลงในน้ำพระพุทธรณ์แล้ว เพื่อเพิ่มความขลังให้กับน้ำสาบาน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนำพระแสงอุบารมีอันได้แก่ พระแสงศรกำลังราม^๑ แหงข้าลงไปใต้น้ำพระพุทธรณ์อีกทีหนึ่งด้วย เสร็จแล้วทรงตีม้ำพระพิพัฒน์สัตยา หลังจากนั้นสมาชิกผู้ร่วมพิธีรับพระราชทานน้ำสาบานดื่มโดยทั่วหน้ากัน อันเป็นการแสดงถึงการยอมรับและจะยึดมั่นในคำสัตย์สาบานดังกล่าว การประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาแก่สมาชิกเสื่อป่าก่อนเข้าประจำการ จึงเป็นจุดเริ่มของการสร้างสำนึกร่วมกันให้แก่สมาชิกว่าจะต้องยึดมั่นในอุดมการณ์ทั้ง ๓ ข้อของเสื่อป่าเป็นสำคัญ และการที่พระมหากษัตริย์ทรงร่วมตีม้ำสาบานกับสมาชิกด้วย ย่อมแสดงให้เห็นว่า ทั้งสองฝ่ายต่างจะชื่อตรงต่อกันและแสดงก้ำารเป็นพวกเดียวกันตลอดไป

ประเด็นที่น่าพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องสมาชิกก็คือ ข้าราชการพลเรือนเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงมีพระราชประสงค์ให้เข้าเป็นสมาชิกเสื่อป่า ส่วนทหารและตำรวจภูธรนั้น เนื่องจากทรงมีพระราชดำริว่า เป็นผู้ที่ได้รับการฝึกหัดและรับราชการประจำในหน้าที่ทหารอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นจะต้องฝึกหัดด้านการทหารอีก ทหารและตำรวจภูธร จะเป็นสมาชิกเสื่อป่าได้ก็โดยการเป็นสมาชิกพิเศษเท่านั้น^๒ เช่นเดียวกับผู้ที่ได้รับพระราชทาน เกียรติยศยกย่องให้เป็นนายทหารพิเศษ จึงเป็นการยากมากที่ข้าราชการทหารและตำรวจภูธรชั้นผู้น้อยจะได้รับการพิจารณา ลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้ทหารและตำรวจภูธรมองว่าพวกตนถูกกีดกันในการเข้าเป็นสมาชิกเสื่อป่า โดยเฉพาะทหารมีความเห็นว่า เสื่อป่าเป็น

^๑ เป็นพระแสงที่ขุดพบเมื่อ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๓ อันเป็นช่วงหลังจากที่ทรงขึ้นครองราชสมบัติประมาณ ๒ เดือนเศษ รัชกาลที่ ๖ ทรงเข้าพระทัยว่าเป็นของที่เกิดมาอุบารมีของพระองค์อย่างหนึ่ง ทรงสันนิษฐานจากรูปลักษณะของพระแสงนี้ว่าน่าจะสร้างขึ้นเพื่อใช้ในพิธีชน้ำสาบาน จึงได้ทรงนำพระแสงอุบารมีนี้มาใช้ในพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเสื่อป่า ุรรายละเอียดใน ร.๖ บ.๑๒/๒ พระแสงศรกำลังงาม ๒๖-๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๓.

^๒ ข้อบังคับปกครองกองเสื่อป่าฉบับแรก, ไม่ปรากฏหน้า.

กิจกรรมที่ตั้งขึ้นเข้าช้อนกับทหารและทำงานแข่งศึกกับทหาร^๑ ความเข้าใจในลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้คนทั่วไปมักเรียกเสียป่าว่า "ทหารเสีย"^๒ เบื้องหลังการดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวนี้ น่าจะเป็นเพราะความเข้ากันไม่ได้ ระหว่างพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับสถาบันทหาร อันมีมาตั้งแต่ครั้งยังทรงเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยมา^๓ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทรงมุ่งหวังที่จะให้ข้าราชการพลเรือน เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่จะเป็นฐานพระราชอำนาจที่มั่นคงให้แก่พระองค์ เหตุผลที่ทรงเลือกข้าราชการพลเรือน เป็นกลุ่มเป้าหมายน่าจะเป็น เพราะสถาบันข้าราชการ เป็นกลุ่มที่มีการจัดรูปองค์กร เป็นระบบที่สุคนอกเหนือจากองค์กรทหาร และทรงเลือกข้าราชการกลุ่มที่ใกล้ชิดพระองค์ ซึ่งทรงมีพระทัยในความจงรักภักดี เป็นกลุ่มเป้าหมายแรก จึงปรากฏว่า สมาชิกเสียป่ารุ่นแรก ซึ่งมีจำนวน ๑๔๑ คน ล้วนเป็นข้าราชการทั้งสิ้น และมักเป็นข้าราชการจากกรมขนาดเล็ก เสียเป็นส่วนใหญ่^๔ การที่ข้าราชการ เข้าเป็นสมาชิกเสียป่าจะทำให้พระองค์มีโอกาสใกล้ชิดพวกเขาได้มากยิ่งขึ้น ทั้งยังได้หล่อหลอมความคิดโดยการปลูกฝังความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ตามแนวทางที่พระองค์ทรงวางไว้ ลักษณะ เช่นนี้ทำให้ทหารโดยทั่วไปเกิดความ รู้สึกไม่พอใจคิดว่าพวกตนถูกกีดกันสิทธิในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ถือเป็นพระราชนิยม ก่อให้เกิดเสียงเล่าลือไปในทางลบ เกี่ยวกับเสียป่าขึ้นในหมู่ทหาร จนในที่สุดพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตลอดจนผู้บริหารทั้งฝ่ายกองทัพและฝ่ายเสียป่าต่างก็ตระหนักถึงปัญหาสำคัญนี้ จึงได้พยายามแก้ไขภาพพจน์ของเสียป่า โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรง

^๑ ร.ต. เกรียง ศรีจันทร์และ ร.ต. เนตร พูนวิวัฒน์, กบฏ.ศ. ๑๓๐, หน้า ๔๘-๔๙.

^๒ กจช., ร.๖ บ. ๑๖/๗ พลสมุหและกองเสียป่า ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๓ ดูรายละเอียดในบทที่ ๑

^๔ มหาวิทยาลัยศิลปากร, เสียป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสียป่า, หน้า ๑๓-๑๔.

ตั้งองค์การเสื่อป่า ทรงโปรดฯ ให้พระยาพิไชยสงคราม ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้แทนเสนาธิการทหาร เขียนอธิบายความเป็นมาของ เสื่อป่าโดยผ่านการตรวจตราจากพระองค์ก่อน เสร็จแล้วลงข้อความนั้นในหนังสือยุทธโกษา ซึ่งเป็นหนังสือที่พิมพ์เผยแพร่ในหมู่ทหารโดยตรง เพื่อสร้างความเข้าใจใหม่ให้แก่บรรดาทหาร ทั้งยังได้ย้าให้ทหาร เข้าใจถึงพระราชประสงค์อันดีในการตั้งองค์การเสื่อป่าว่า เป็นการปลูกฝังความสามัคคีให้แก่คนภายในชาติ และเน้นในตอนท้ายบทความให้ทหารยึดมั่นในความกตัญญูต่เวที จงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว^๑ ในขณะที่เดียวกันทางฝ่ายกองเสื่อป่าก็ได้พยายามที่จะแก้ไขสภาพพจน์ที่ไม่ดีของเสื่อป่าในสายตาทหารด้วย เช่นกัน โดยการปรับปรุงข้อบังคับปกครองกองเสื่อป่าเสียใหม่ อนุโลมให้ทหาร เป็นสมาชิก เสื่อป่าได้โดยเข้าเป็นสมาชิกวิสามัญ ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และมีสิทธิเหมือนสมาชิกสามัญโดยทั่วไป ผิดกันแต่ว่าสมาชิกวิสามัญไม่ต้องมาฝึกหัดเป็นประจำเสมอ เพราะถือว่าได้รับการฝึกหัดเป็นปกติจากทางทหารแล้วโดยตรง^๒

อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาในลักษณะดังกล่าวนี้ไม่ได้ช่วยให้ทหาร เปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อกองเสื่อป่าไปในทางที่ดีขึ้นแต่ประการใด ตรงกันข้ามการสมัครเข้าเป็นสมาชิกเสื่อป่ากลับทำให้ทหารถูกลดความสำคัญลง เพราะนายทหารระดับนายพล นายพัน เมื่อเข้ากองเสื่อป่ากลับกลายเป็นพลเสื่อป่า ซึ่งต้องคอยค้ำบัสนายเสื่อป่า ซึ่งในทางราชการเคยเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนมาก่อน^๓ นอกจากนั้น ในการซ้อมรบทหารยังต้องฟังคำสั่งของผู้นำเสื่อป่าซึ่งส่วนใหญ่เป็น เหล่าข้าราชการบริพารซึ่งใกล้ชิดพระองค์ ซึ่งมีได้มีความรู้ทางทหาร แต่กลับเป็นผู้ซ้อมนำทหาร^๔ สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้ทัศนคติของทหารที่มีต่อเสื่อป่าในลักษณะไม่ได้อยู่แล้ว กลับเลวร้ายยิ่งขึ้น และกลายเป็นชนวนสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้จุดความคิดปฏิวัติให้เกิดขึ้นในหมู่

^๑"พลสมัครเสื่อป่า", ยุทธโกษา เล่มที่ ๑๔ ตอนที่ ๔ (มิถุนายน) ๒๔๕๔ : ๕๖๗-๕๗๗.

^๒"ข้อบังคับเพิ่มเติมข้อบังคับปกครองกองเสื่อป่าว่าด้วยสมาชิกวิสามัญ", จดหมายเหตุเสื่อป่า, เล่ม ๑ ฉบับ ๓ (กรกฎาคม) ๒๔๕๔ หน้า ๑๔๕-๑๔๖.

^๓กจช., ร.๖ บ.๑๗/๑๒ นายพระหัตถ์สมเด็จเจ้าฟ้าจักรพงษ์ กราบบังคมทูล รัชกาลที่ ๖ ๔ มีนาคม ๒๔๕๔.

^๔เรื่องเดียวกัน.

ทหารและพลเรือนกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนาม "คณะร.ศ.๑๓๐"^๑

หลักฐานสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงความไม่พอใจของทหารที่มีต่อเสื่อป่า เห็นได้
อย่างชัดเจนจาก บันทึกการประชุมวางแผนก่อการของคณะ ร.ศ. ๑๓๐ ทุกครั้ง ทหารมักจะพูด
ถึงความน้อยเนื้อต่ำใจ ตลอดจนความไม่พอใจนานาประการที่มีต่อเสื่อป่า เช่น นายร้อยตรีศด
รัตนพันธุ์ นายทหารกรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ ได้คอยสั่งสอนให้พลทหารใน
สังกัดทราบว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ไม่ทรงรักทหารมหาดเล็ก ไปรัก "ทหารเสื่อ"
เสียมากกว่า เพราะทหารเสื่อมาสมัครเอง ส่วนทหารมหาดเล็ก "ต้องจกมาใช้ไม่จกก็ไม่มา"^๒
เพราะฉะนั้นทางออกที่ดีที่สุดก็คือ การปฏิวัติเพื่อให้ทหารมีเกียรติยศเพิ่มขึ้น ให้ชูหน้าชูตาขึ้นอีก
เท่านั้น"^๓

หลังจากที่คณะผู้ก่อการ ร.ศ. ๑๓๐ ถูกจับกุมและถูกสอบสวนแล้วโดย
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถทรงรับหน้าที่เป็นประธาน
อำนวยการพิจารณาโทษ ในฐานะที่พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งผู้แทนเสนาบดีกระทรวงกลาโหม
อยู่ในขณะนั้นและจากการที่สมาชิกคณะ ร.ศ. ๑๓๐ ซึ่งถูกจับส่วนใหญ่ก็ล้วนเป็นลูกศิษย์และมหาด
เล็กใกล้ชิดพระองค์แทบทั้งสิ้น ทำให้ทรงเข้าพระทัยความรู้สึกของพวกเขาเหล่านั้นดีว่า ความ
คิดปฏิวัติเกิดจากเรื่องเสื่อป่าเป็นเหตุใหญ่ จึงกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ

^๑ กลุ่มบุคคลคณะนี้ประกอบด้วย คณะนายทหารและพลเรือนกลุ่มหนึ่งซึ่งวางแผนที่จะ
เปลี่ยนแปลงการปกครอง ลดพระราชอำนาจของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ลงมา
อยู่ใต้กฎหมาย แต่ถูกจับกุมได้เสียก่อน ในวันที่ ๑ มีนาคม ๒๔๕๔ ในจำนวนบุคคลที่ถูกตัดสินลงโทษ
ซึ่งมีจำนวน ๙๒ คน แยกได้เป็นพลเรือนสังกัดกระทรวงยุติธรรม ๔ คน ทหารเรือ ๓ คน นอกนั้น
เป็นทหารบกจำนวน ๘๕ คน

^๒ กจช., รบ.บ.๑๗/๗ คำให้การพลทหารนาย เร็ญ ๗ มีนาคม ๒๔๕๔.

^๓ กจช., รบ.บ.๑๗/๖ คำให้การนายร้อยตรีละม้าย ๑ มีนาคม ๒๔๕๔.

ให้ทรงแก้ไขกิจการเสือป่า โดยสรุปข้อบกพร่องต่าง ๆ ของเสือป่าให้ทรงทราบ^๑

ด้วยเหตุนี้เองมีผลทำให้หลังการจับกุมสมาชิกคณะ ร.ศ. ๑๓๐ เพียง ๑๐ กว่าวัน คือในวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงโปรดฯ ให้จัดการประชุมเลือกคณะกรรมการจำนวน ๕ คน เพื่อช่วยกันเรียบเรียงข้อบังคับเกี่ยวกับเสือป่าเสียใหม่โดยให้สมาชิกประชุมปรึกษากัน ปรากฏว่า ผลจากการโหวตคะแนนเสียงเลือกตั้งคณะกรรมการในครั้งนี้ผู้ได้รับเลือกนอกจากเจ้าพระยายมราชแล้ว อีก ๔ ท่านล้วนเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งมีได้มีบทบาทในการบริหารภายในองค์กรเสือป่าเท่าไรนัก^๒ อันแสดงให้เห็นว่ากลุ่มพระบรมวงศานุวงศ์ ยังเป็นที่ศรัทธาของสมาชิกเสือป่าในขณะนั้น เป็นส่วนใหญ่

เนื้อหาในการประชุมเพื่อปรับปรุงองค์กรเสือป่านี้ ได้มีการพูดถึงถึงเรื่องสมาชิกเสือป่าด้วย โดยเฉพาะได้มีการพิจารณาประเด็นสำคัญที่ว่านายทหารบก ทหารเรือ

^๑ กจช., รบบ.๑๗/๑๒ ลายพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ๕ มีนาคม ๒๔๕๔.

^๒ ได้แก่

๑. สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถได้คะแนนโหวต	๑,๒๐๘	คะแนน
๒. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ	๘๔๘	"
๓. สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต	๘๖๕	"
๔. เจ้าพระยายมราช	๖๗๕	"
๕. หม่อมเจ้าจรัญศักดิ์ กฤดากร	๕๔๒	"

จากมหาวิทยาลัยศิลปากร, เสือป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมยุรกเกล้าเจ้าอยู่หัวและประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสือป่า, หน้า ๑๓๕-๑๓๘.

ตำราวรรณคดี ควรวรรณเป็นสมาชิกเสือป่าหรือไม่ ผลปรากฏว่าเสียงส่วนใหญ่เห็นควรให้เป็น แต่จะเป็นสมาชิกประเภทสามัญหรือวิสามัญให้ขึ้นอยู่กับความเห็นของเจ้ากระทรวงเป็นสำคัญ นอกจากนั้นแล้วก็มีกรมเสนอให้ลดเงินค่าธรรมเนียมการเข้าเป็นสมาชิกจากที่เคยเรียกเก็บ ๕๐ บาท เหลือเป็น ๑๐ บาท ส่วนประเด็นอื่น ๆ อันเกี่ยวกับเรื่องสมาชิกเสือป่า ส่วนใหญ่ก็ยังคงให้เป็นไปตามข้อบังคับที่มีอยู่เดิม^๑

อย่างไรก็ตาม มติจากที่ประชุมเกี่ยวกับการปรับปรุงองค์กรเสือป่าในครั้งนี้ มิได้ถือเป็นเด็ดขาด คณะกรรมการจะต้องนำรายงานการประชุมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพิจารณาอีกวาระหนึ่ง ซึ่งปรากฏว่าบางเรื่องที่ไม่ทรงเห็นด้วย ก็ได้ทรงจัดการเปลี่ยนแปลงแก้ไข เช่น เรื่องการลดเงินค่าเข้าเป็นสมาชิกเหลือเพียง ๑๐ บาท เป็นต้น^๒ ฉะนั้นกล่าวโดยสรุปแล้ว การประชุมครั้งนี้มิได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อบังคับเกี่ยวกับเรื่องสมาชิกไปจากเดิมก่อนเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๓๐ ไปเท่าใดนัก แต่ผลทางอ้อมที่เกิดขึ้นคือ การประชุมครั้งนี้ทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ได้ทรงทราบทัศนคติของสมาชิกเสือป่าเองบ้างไม่มากนักน้อย

องค์กรเสือป่าได้ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยจะสังเกตเห็นได้จาก เมื่อแรกตั้งองค์กรสมาชิกรุ่นแรก มีจำนวน ๑๔๑ คน อีก ๖ เดือนต่อมาสมาชิกเสือป่ามารวมชุมนุมในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภชถึง ๔,๒๓๐ คน^๓ และในแต่ละปีผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเสือป่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นนับเป็นพันคน เช่น ในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ มีสมาชิกสมัครใหม่ จำนวนถึง ๑,๔๕๖ คน^๔ ปีพ.ศ. ๒๔๖๐ มีสมาชิก

มหาวิทยาลัยศิลปากร, เสือป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสือป่า, หน้า ๑๓๕-๑๔๗.

^๑"รายงานการประชุมสมาชิกเสือป่ากองรักษาพระองค์", ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๕. เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๕-๑๖๓.

^๒จมีนอมรตฤณารักษ์, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๒ หน้า ๑.

^๓กจช., ร.๖ บ.๑๖ ๒/๕๕ สมุดแจ้งความกรมบัญชาการเสือป่า

สมัครใหม่จำนวนถึง ๒,๓๔๐ คน^๑ และไม่ว่าจะเป็นระยะแรกตั้งองค์กรหรือระยะต่อมาจนถึง การสลายตัวขององค์กรเสือป่า เมื่อสิ้นรัชสมัยของรัชกาลที่ ๖ แล้วก็ตาม จะสังเกตเห็นได้ว่า สมาชิกส่วนใหญ่ของเสือปาก็จะเป็นข้าราชการเสียโดยมาก^๒ ถึงแม้ว่าจะไม่มีการบีบบังคับข้าราชการให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเสือป่า เพราะต่างถือกันว่า ถ้าข้าราชการผู้ใดไม่สมัครเข้าเป็นสมาชิกเสือป่า ก็เป็นความบกพร่องไม่สนใจจะสนองพระเดชพระคุณให้เต็มที่^๓ ในขณะเดียวกัน ผู้บังคับบัญชาในส่วนราชการต่าง ๆ ก็มักจะกระตุ้นและเร่งเร้าให้ข้าราชการชั้นผู้น้อยในบังคับบัญชาของตนเข้าเป็นสมาชิกเสือป่า โดยหวังเพื่อความก้าวหน้าในวงราชการของตนด้วย นอกจากนั้นทางเสือป่ายังขอความร่วมมือจากส่วนราชการต่าง ๆ ให้มีการตรวจสอบบุคคลที่มีได้ เป็นสมาชิกเสือป่าเสนอต่อ เสนาบดีเจ้ากระทรวงด้วย^๔ การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวนี้ จึงเปรียบเสมือนการบีบบังคับทางอ้อมให้บุคคล โดยเฉพาะข้าราชการต้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกเสือป่าด้วย เกรงจะไม่ต้องด้วยพระราชนิยมอันจะมีผลเสียต่อหน้าที่ราชการของตนได้ เหตุนี้เอง จึงทำให้สมาชิกเสือป่าเพิ่มมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับในลักษณะดังกล่าว และในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ก็ทรงโปรดให้ตั้งกองเสือป่าหญิงขึ้นอีก เพื่อเปิดโอกาสให้สตรีโดยเฉพาะพระราชวงศ์ฝ่ายในได้เป็นเสือป่าด้วย^๕ การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าว

^๑ กจช., ร.๖ บ. ๑๖.๒/๖๓ สมุดแจ้งความกรมปลัดเสือป่า

^๒ กจช., ร.๖ บ. ๑๖/๑๒ รายงานเสือป่าตรวจราชการ

^๓ กรมหมื่นพิทยาลาภพฤติยากร, เจ็ดรอบอายุ (พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๔๑๒), หน้า ๔.

^๔ กจช., ร.๖ บ. ๑๖/๗ พลสมัครกองเสือป่า ๒๔ มิถุนายน - ๒๔ กันยายน ๒๔๕๕.

^๕ นางอมร ตรณารักษ์ (อุทุมพร สุนทรเวศ) "เสือป่าหญิง", สารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒, หน้า ๔๗๔-๔๘๓.

จึงมีผลทำให้ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สโมสรที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด และมีสมาชิกทั่วไปทุกมณฑลคือ สโมสร ร.เสือป่า^๑ โดยจะสังเกตเห็นได้จากตัวเลขแสดงจำนวนเสือป่าที่ปรากฏในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ อันเป็นช่วงก่อนสิ้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ เพียง ๑ ปี สมาชิกเสือป่ามีจำนวนมากกว่า ๑๐,๐๐๐ คน^๒ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในลักษณะดังที่กล่าวมานี้ทำให้ไม่สามารถใช้จำนวนสมาชิกเสือป่านี้เป็นเครื่องวัดความนิยมของประชาชนที่มีต่อองค์กรนี้อย่างแท้จริงได้

ข. ลูกเสือ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงได้รับแนวความคิดในการจัดตั้งตลอดจนวิธีการฝึกหัดลูกเสือมาจากลอร์ด บาเดน เพาเวลล์ (Lord Baden Powell) หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า บี.พี. (B.P.) ซึ่งเป็นผู้สถาปนาการลูกเสือครั้งแรกขึ้นที่ประเทศอังกฤษในปีพ.ศ. ๒๔๔๑ ขนานนามลูกเสือในขณะนั้นว่า "SCOUT" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกฝนเด็กชายเพื่อใช้เป็นกำลังช่วยเหลือในการสงคราม^๓ ความสำเร็จในการจัดตั้งกองลูกเสือของเพาเวลล์ ทำให้แนวความคิดของเขาแผ่ขยายไปยังประเทศต่าง ๆ อันรวมถึงประเทศไทยด้วยเช่นกัน จะเห็นได้จากในช่วงก่อนมีการจัดตั้งกองลูกเสือขึ้นในประเทศไทยประมาณ ๑ ปีเศษ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนพิษณุโลกประชานาถได้ทรงเสนอให้มีการนำความรู้เกี่ยวกับการลูกเสือของเพาเวลล์เข้ามาบรรจุในหลักสูตรชั้นมูลศึกษาและมัธยมศึกษา^๔ ต่อมาไม่นาน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงโปรดฯ ให้มีการทดลองฝึกหัดนักเรียนชาย

^๑ กจช., ร.๖ น. ๒๐.๖/๑๓ ควรระลึกถึงที่สุดในปัจจุบันนี้

^๒ Vella, Walter F. "Chaiyo! King Vajiravudh and The Development of Thai Nationalism" (The University Press of Hawaii: Honolulu, 1978), p.48.

^๓ ประยูรธ ลิทธิพันธ์, "กำเนิดลูกเสือโลก", ลูกเสือสี่แผ่นดิน, หน้า ๗-๘.

^๔ กจช., สบ. ๑/๓๒ ความเห็นเรื่องหลักสูตรสำหรับสอนนักเรียนชั้นมูล ปฐม มัธยม อุดมศึกษาสำหรับกรมศึกษาธิการ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๓.

ให้มีความรู้ในระเบียบวิธีแบบทหารตามแบบอย่างลูกเสือของเพาเวลล์ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เริ่มทดลองทำที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวงเป็นแห่งแรก เมื่อทรงเห็นว่าเป็นไปอย่างได้ผล ในวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกองลูกเสือแห่งชาติขึ้น โดยเริ่มตั้งลูกเสือกองแรกขึ้นที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง แล้วจึงขยายต่อไปยังที่อื่น ๆ อีกตามลำดับ^๑ ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่า การดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการลูกเสือ ล้วนตัดแปลงมาจากลูกเสือของท่านบาเตน เพาเวลล์ เสียเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเครื่องแต่งกาย^๒ ตลอดจนความรู้ต่าง ๆ ที่ใช้ในการฝึกหัดสั่งสอนลูกเสือก็ตาม^๓

สิ่งที่น่าพิจารณาคือพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงจัดตั้งกองลูกเสือขึ้นหลังจากทรงตั้งองค์กรเสือป่าเพียง ๒ เดือน ในครั้งนี้ได้ทรงมีพระราชดำริในการจัดตั้งกองลูกเสือว่า

"...กองเสือป่าได้ตั้งขึ้นเป็นหลักฐานแล้ว พอจะเป็นที่หวังได้ว่าจะ เป็นผลดีตามพระราชประสงค์ แต่ผู้ที่จะเป็นเสือป่าต้องเป็นผู้ที่นับว่าเป็นผู้ใหญ่ แล้วฝ่ายเด็กผู้ชายที่ยังอยู่ในปฐมวัย ก็เป็นผู้ที่สมควรจะได้รับความฝึกฝน ทั้งในส่วนร่างกายและในส่วนใจให้มีความรู้ในทางเสือป่า เพื่อว่าเมื่อเติบโตขึ้นแล้วจะได้รู้จักหน้าที่ซึ่งผู้ชายไทยทุกคนควรประพฤติให้ เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองอันเป็นที่เกิดเมื่อนอนของตน และการฝึกฝนปลูกใจให้คิดถูก เช่นนี้ต้องเริ่มฝึกฝนเสียแต่เมื่อยังเยาว์อยู่..."^๔

พระราชดำริดังกล่าว แสดงให้เห็นจุดมุ่งหมายสำคัญในการจัดตั้งกองลูกเสือของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อที่จะฝึกหัดอบรมพลเมืองให้มี

^๑ จมื่นอมรรตวรักษ์ "การศึกษาของชาติ" พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม ๔, หน้า ๑๕๖-๑๕๗.

^๒ จมื่นอมรรตวรักษ์, ลูกเสือและเสือป่าในประวัติศาสตร์ เล่ม ๑, หน้า ๒๑๔-๒๒๑.

^๓ คู่มือในการสอนลูกเสือส่วนใหญ่มีการแปลจากหนังสือของเพาเวลล์ที่ใช้ในการสอนลูกเสือที่อังกฤษ เช่น เรื่อง Scouting for boys, Wolf Club's Hand Book เป็นต้น

^๔ จมื่นอมรรตวรักษ์, ลูกเสือและเสือป่าในประวัติศาสตร์ เล่ม ๑, หน้า ๒๑๔-๒๑๕.

วิญญาณเสือป่าตั้งแต่เยาว์วัย นั่นก็คือ การปลูกฝังให้ลูกเสือมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นสำคัญ และเมื่อใดที่มีศัตรูมารุกราน ก็ยอมที่จะสละชีวิตเลือดเนื้อเพื่อ ปกป้องสถาบันทั้งสามได้ นอกจากนั้นก็ต้องประพฤติตนเป็นคนดี ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับแบบแผน กองลูกเสืออย่างเคร่งครัด^๑

การปลูกสำนึกในลักษณะดังกล่าวให้แก่ลูกเสือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัวทรงใช้ทั้งวิธีการฝึกหัดและอบรมให้ลูกเสือมีส่วนร่วมกับเสือป่า นั่นก็คือ ทรงใช้ทั้ง พระบรมราโชวาท ตลอดจนพระราชนิพนธ์แบบสั่งสอนต่าง ๆ ที่เคยพระราชทานแก่เสือป่ามาใช้ ในการอบรมลูกเสือ^๒ นอกจากนั้นก็เปิดโอกาสให้ลูกเสือได้ร่วมฝึกหัดซ้อมรบกับเสือป่าด้วย ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ทำให้ลูกเสือกับเสือป่ามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด อันเป็นการจูงใจอย่าง หนึ่งให้เด็กชายมีใจรัก และนิยมการเป็นเสือป่าต่อไปในอนาคต อีกทั้งผู้ที่ทำหน้าที่ในการฝึกหัดอบรม ลูกเสือก็มักจะเป็นสมาชิกเสือป่าเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งต่างก็พยายามที่จะให้หน่วยงานทั้งสองนี้มีความ สัมพันธ์ต่อเนื่องกันในลักษณะที่กองลูกเสือเป็นสาขาหนึ่งของกองเสือป่า ซึ่งจะเห็นลักษณะดัง กล่าวนี้ได้อย่างชัดเจนเมื่อมีการจัดตั้ง "กองนักเรียนเสือป่า" ขึ้น^๓ นอกจากนั้นยังมีการอบรม ชักจูงให้ลูกเสือที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแล้วได้สมัครเป็นเสือป่าต่อไป อาทิ เช่น มีการมอบ เหรียญที่ระลึกแก่เสือป่าที่เคยเป็นลูกเสือมาก่อน เป็นเครื่องหมายแสดงว่าเคยเป็นลูกเสือมาแล้ว^๔ หรือถ้าเสือป่าคนใดเคยเป็นผู้ทำความดี ความชอบทางลูกเสือมาก่อน เมื่อสมัครเข้าเป็นเสือป่า

^๑ รายงานลูกเสือแห่งกรุงสยามฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๕๕, หน้า ๘๐.

^๒ กจช., ศธ. ๓๖.๔/๑๐๘ ขอดังกองลูกเสือขึ้น ม.ท.

^๓ กองนักเรียนเสือป่า ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๗ โดยเปิดโอกาสให้ ผู้ที่ยังไม่ถึงวันที่จะสมัครเป็นเสือป่าได้ แต่เป็นลูกเสืออยู่ในขณะนั้น ได้มีโอกาสเข้าเป็น เสือป่าโดยเข้าสังกัดกองนักเรียนเสือป่านี้.

^๔ กจช., ศธ. ๓๖.๔/๖ ขอเหรียญที่ระลึกให้นายหมู่ลูกเสือเกษม ณ พัทลุง ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๖.

ก็ให้มีสิทธิขอยศทาง เลือป่าต่อได้ทันที

กิจการลูกเสือในสมัยรัชกาลที่ ๖ นับว่าเจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็ว เมื่อพิจารณาจากจำนวนลูกเสือในแต่ละปี จะเห็นว่าอัตราการเพิ่มอยู่ในปริมาณที่สูงมาก ดังตัวเลขที่ปรากฏในตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ ๒ แสดงจำนวนลูกเสือประจำการทั่วประเทศตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๙-๒๔๖๘

พ.ศ.	จำนวน - คน
๒๔๕๙	๘,๗๐๓
๒๔๖๐	๙,๘๔๘
๒๔๖๑	๑๔,๒๐๖
๒๔๖๒	๑๕,๒๗๓
๒๔๖๓	๑๗,๗๔๑
๒๔๖๔	๒๑,๔๙๕
๒๔๖๕	๒๔,๔๐๓
๒๔๖๖	๓๒,๕๔๔
๒๔๖๗	๓๘,๗๓๕
๒๔๖๘	๔๐,๒๓๐

ที่มา : รวบรวมจากรายงานการลูกเสือแห่งกรุงสยาม ฉบับที่ ๗-๑๐ (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรณัติ, ๒๔๖๕-๒๔๖๘)

กจช., ศธ.๓๖.๓/๑๐๖ เรื่องหาหรือว่าการขอศตั้งแต่ผู้ตรวจการใหญ่ลงมาจนถึงรองผู้ตรวจการ ทางอุปนายกยังไม่ได้สั่งสภานายกมณฑลจะให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติอย่างไร
๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๔.

เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อนำจำนวนลูกเสือไปเปรียบเทียบกับจำนวนเสือป่า แล้ว จะเห็นว่าอยู่ในอัตราที่แตกต่างกันมาก โดยเฉพาะในช่วงก่อนปีสุดท้ายแห่งรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในขณะที่ลูกเสือมีจำนวนถึง ๓๘,๗๓๕ คน สมาชิกเสือป่ามีจำนวนเพียงหมื่นคนเศษเท่านั้น จำนวนตัวเลขที่แตกต่างกันดังกล่าวนี้เหตุผลอย่างหนึ่งน่าจะเป็นด้วยสมาชิกเสือป่าเน้นที่ข้าราชการเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในขณะนั้นข้าราชการก็มีจำนวนไม่มากนัก ฉะนั้นลูกเสือบางคนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนแล้วไม่มีโอกาสเข้ารับราชการก็อาจไม่ได้เป็นเสือป่าด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การที่พวกเขาได้ผ่านการฝึกอบรมระเบียบวินัยต่าง ๆ ทั้งยังได้รับการปลูกฝังความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ในช่วงที่เป็นลูกเสือมาก่อน จะทำให้คนกลุ่มนี้กลายเป็นกลุ่มพลังเงียบในสังคมที่รองรับความคิดที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเผยแพร่ผ่านทางองค์กรเสือป่าได้เป็นอย่างดีมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

๒. การจัดการบริหารภายในองค์กรเสือป่า

ก. การแบ่งสายงานและการบังคับบัญชา

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจัดกองเสือป่าขึ้น พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งผู้บังคับการเสือป่าด้วยพระองค์เอง^๑ ทำหน้าที่จัดการบริหารภายในองค์กรเสือป่า โดยทรงแต่งตั้งผู้ที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัย ซึ่งล้วนแต่มาจากข้าราชการบริพารที่ใกล้ชิดพระองค์ เป็นนายเสือป่าทำหน้าที่บังคับบัญชาภายในกองเสือป่า^๒

เมื่อแรกตั้งองค์กรเสือป่าคงมีเฉพาะใน เขตกรุงเทพฯ เท่านั้น และมีเพียงกองเสือป่า หลวงรักษาพระองค์ ซึ่งในระยะแรกแบ่งแยกออกเป็น ๒ กองพันคือ^๓

กองพันที่ ๑ เรียกว่า กองเสือป่าราบหลวงรักษาพระองค์

^๑ ภายหลัง เรียกตำแหน่งผู้บังคับการกองเสือป่าว่า นายกองเสือป่า

^๒ มหาวิทยาลัยศิลปากร, เสือป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสือป่า, หน้า ๑๒.

^๓ จอมมรดกกรมตำรวจ, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๑, หน้า ๑๑๖.

กองพันที่ ๒ เรียกว่า กองพันพิเศษมีหลายเหล่ารวมกัน^๑

ต่อมาอีกประมาณเดือนเศษจึงมีการขยายกองเสือป่าออกไปตามหัวเมืองต่าง ๆ โดยเป็นพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ต้องการจะให้ทุกมณฑลมีกองเสือป่าหนึ่งกองร้อยเป็นอย่างน้อย^๒ ผลจากการนี้ทำให้องค์กรเสือป่าขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ในชั้นมีพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงบัญชาการกองเสือป่า ได้ทรงจัดการแบ่งแยกการปกครองเสือป่าออกเป็น ๓ ประเภทคือ^๓

๑. กองเสือป่าที่ไม่ขึ้นต่อมณฑลหนึ่งมณฑลใด ให้อยู่ในประเภทที่เรียกว่า กองรักษาพระองค์

๒. ในกองรักษาพระองค์นี้ จะแบ่งย่อยออกเป็นกึ่งร้อยก็ตาม แต่กองร้อยที่ขึ้นซึ่งเป็นกองที่ตั้งขึ้นก่อนกองอื่น ทั้งยังเป็นกองที่พระองค์ทรงเป็นผู้บังคับกองเอง ให้จัดอยู่ในประเภทกองร้อยหลวงรักษาพระองค์ เพื่อเป็นเกียรติยศพิเศษ

๓. กองเสือป่าซึ่งขึ้นสังกัดอยู่ในมณฑล ให้จัดอยู่ในประเภทกองเสือป่ามณฑล เช่นกองเสือป่ามณฑลกรุงเทพฯ, กองเสือป่ามณฑลนครไชยศรี เป็นต้น

กองเสือป่าทั้ง ๓ ประเภทนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกันแล้ว กองเสือป่าหลวงรักษาพระองค์จะมีบทบาทเด่นกว่าเสือป่ากองอื่น ๆ ด้วยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้เป็นกองเสือป่าตัวอย่าง จึงเป็นกองที่ใกล้ชิดพระองค์มากที่สุด พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นผู้บังคับการกองเสือป่านี้ด้วยพระองค์เอง และสมาชิกเสือป่าที่สังกัดกองนี้ก็ได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ มากกว่าสมาชิกเสือป่ากองอื่น ๆ อาทิ เช่น

^๑ในระยะแรกมีเพียง กองเสือป่าม้าหลวงรักษาพระองค์, กองเสือป่าช่างหลวงรักษาพระองค์, กองเสือป่าเดินขบวนหลวงรักษาพระองค์, กองลูกเสือหลวงรักษาพระองค์ ภายหลังจึงขยายกองอื่น ๆ อีกตามลำดับ

^๒มหาวิทยาลัยศิลปากร, เสือป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสือป่า, หน้า ๑๐๕-๑๐๖.

^๓ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๑/๑๐ คำสั่งขนานนาม กรม กองเสือป่าต่างๆ ๒ สิงหาคม ๒๔๕๔.

^๔ จมีนอมรตฤณารักษ์, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๒, หน้า ๔๘.

สมาชิกเสือป่ากองหลวงรักษาพระองค์จะมีการติดเครื่องหมาย "วัชระ" ชั้นเป็นตราประจำพระองค์บนอินทรีเป็นที่ยกย่อง นอกจากนั้น ในเวลาที่สมาชิกเสือป่ากองนี้ไปฝึกหัดที่สโมสรเสือป่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานอาหารว่างเลี้ยงสมาชิก และมีสถานอาบน้ำและเก็บเสื้อผ้าเครื่องแต่งตัวให้เป็นพิเศษ^๒ ด้วยเหตุนี้ผู้ที่ได้เข้าเป็นสมาชิกเสือป่ากองหลวงรักษาพระองค์จึงจะได้รับเกียรติยศมากเป็นพิเศษว่าการเป็นสมาชิกเสือป่ากองอื่นโดยทั่วไป ถึงขนาดมีการวิพากษ์วิจารณ์ จัดลำดับเสือป่ากันในหมู่สมาชิกว่ากองหลวงรักษาพระองค์นับเป็นเฟอรัส (First = อันดับหนึ่ง) กองรักษาพระองค์เป็นชะกัน (Second = อันดับสอง) และกองมณฑลเป็นเทอด (Third = อันดับสาม) ตามลำดับ^๓

อีกสิ่งหนึ่งที่น่าพิจารณาก็คือ สมาชิกเสือป่ากองหลวงรักษาพระองค์มักจำกัควงอยู่เฉพาะเหล่าข้าราชการที่ใกล้ชิดพระองค์ทั้งสิ้น แม้แต่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ซึ่งทรงเป็นองค์รัชทายาทก็ได้เป็นสมาชิกเสือป่าแค่เพียงกองรักษาพระองค์เท่านั้น^๔ การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงมีเป้าหมายเกี่ยวกับกองเสือป่า อยู่ที่กองเสือป่าหลวงรักษาพระองค์เป็นสำคัญ จึงทรงให้ความสำคัญกับเสือป่ากองนี้มากกว่ากองอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายที่ทรงต้องการให้เป็นสมาชิกของเสือป่านั้นทรงพิจารณาจากความจงรักภักดีต่อพระองค์เป็นสำคัญ จึงทรง

^๑ จีมีนอมรรตวรักษ์ เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๔, หน้า ๗๐-๗๑.

^๒ กจช., ร.ง. บ.๑๖.๑/๑๖. "วันประชุมพล" คัดจากหนังสือพิมพ์ไทย ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๗.

^๓ กจช., ร. บ.๑๗/๑๒ ลายพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๔ เรื่องเดียวกัน

เลือกข้าราชการสำนักที่ใกล้ชิดพระองค์ก่อน เป็นอันดับแรก นี่จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดเสียงครหาว่ากองเสื่อป่าหลวงรักษาพระองค์กีดกันประชาชนโดยทั่วไป เป็นสมาชิกรับแต่พวกข้าราชการเท่านั้น^๑ นอกจากนั้นตำแหน่งสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ในกองเสื่อป่าก็มักจะทรงแต่งตั้งเฉพาะราชสำนักผู้ใกล้ชิดพระองค์อีก เช่นเดียวกัน อันทำให้เกิดลักษณะที่ว่าพวกข้าราชการครอบงำราชการอื่น ๆ หมด^๒

สิ่งเหล่านี้ล้วนสร้างความไม่พอใจให้แก่คนโดยทั่วไป โดยเฉพาะทหารซึ่งมีความเห็นว่า บรรดาข้าราชการมิใช่ผู้มีความรู้ทางทหารอย่างแท้จริงแต่ประการใด ความไม่พอใจของทหารต่อการดำเนินงานเสื่อป่านี้ นับเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิด "กรณี ร.ศ. ๑๓๐" ขึ้น และภายหลังเหตุการณ์นี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ก็ทรงโปรดฯ ให้มีการจัดการประชุมเพื่อพิจารณาข้อบกพร่องของกองเสื่อป่าตลอดจนหาทางแก้ไข ที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาได้มีการเสนอให้เลิกกองเสื่อป่าประเภทกองรักษาพระองค์ทั้งหมด หรือถ้าจะให้มืออยู่ต่อไปก็ไม่ควรให้เสนอมามากดั่งสังกัดในกองนี้ต่อไป^๓ แต่ผลจากการประชุมครั้งนี้ก็มีได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเรื่องนี้แต่ประการใด คงมีการเปลี่ยนแปลงก็แต่เฉพาะเรื่องการแต่งตั้งนายเสื่อป่า ซึ่งทำหน้าที่บังคับหมู่ หมวด กอง ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ในวิชาการทหาร ให้มีการสอบความรู้ และพิจารณาความชอบพิเศษเป็นหลักประกอบการพิจารณา^๔ นอกจากนั้น ก็ทรงโปรดฯ ให้มีการเปลี่ยนแปลงการรับสมาชิกเข้ากองเสื่อป่าหลวงรักษาพระองค์เสียใหม่ด้วย

^๑ กจข., ร.๖ บ.๑๖.๒/๑๗ ประกาศรับสมัครสมาชิกเสื่อป่ามณฑลกรุงเทพฯ เข้าประจำการในกองพลหลวง ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๖.

^๒ กจข., ร.๖ บ.๑๗/๑๒ ลายพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๕.บ

^๓ มหาวิทยาลัยศิลปากร, เสื่อป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสื่อป่า, หน้า ๑๕๑.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๕.

โดย เปิดโอกาสรับสมาชิกในวงกว้างกว่าเดิมคือ ข้าราชการทุกกระทรวงมีสิทธิ เข้า เป็นสมาชิก
กอง เลือป่านี้ ไม่จำกัดเฉพาะพวกข้าราชการสำนักเท่านั้น^๑

กิจการ เลือป่า เจริญยิ่งขึ้นเป็นลำดับ เมื่อพิจารณาจากมีการจัดตั้งกอง เลือป่า
ตามมณฑลต่าง ๆ ขึ้นที่วราชอาณาจักร และจำนวนสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้นและ เป็นที่น่าสัง เกตว่า
การจัดวางสายงานและการบังคับบัญชาภายในกอง เลือป่า มีความ เกี่ยวพันกับส่วนราชการประจำ
ในขณะนั้นด้วย เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากภายหลัง เมื่อมีการจัดการแบ่ง เขตการปกครองบ้าน
เมืองออกเป็นภาคต่าง ๆ ก็มีการจัดแบ่ง เลือป่ามณฑลต่าง ๆ ออกเป็น ๔ ภาคตามไปด้วย^๒
โดยให้แต่ละภาคมีจ เร เลือป่าทำหน้าที่ตรวจตราดูแลกิจการ เลือป่าในภาคที่ตนรับผิดชอบ^๓
นอกจากนั้นการจัดแบ่ง กรม กอง ภายในองค์กร เลือป่า ก็ให้จัดแบ่งตามส่วนราชการเป็นหลัก^๔
ซึ่งน่าจะเป็น เพราะสมาชิก เลือป่า เป็นข้าราชการเสีย เป็นส่วนใหญ่ การดำ เนินงานในลักษณะ
ดังกล่าวนี้จึงน่าจะช่วยให้ควบคุม ดูแลสมาชิกได้อย่างแน่นอนยิ่งขึ้น แต่ใน เรื่องการบังคับบัญชา
กลับ เป็นไปในลักษณะตรงกันข้าม นั่นก็คือ เลือป่าจะต้อง เชื้อพันผู้บังคับบัญชาผู้ เป็นหัวหน้าของ

^๑ กจช., ร. บ. ๑๖.๒ / ๒๗ ประกาศรับสมาชิก เลือป่ามณฑลกรุงเทพฯ เข้าประจำการ
ในกองพลหลวง ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๖.

^๒ คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้

^๓ กจช., ร. ๖ บ. ๑๖.๒ / ๒๐ ข้อบังคับเพิ่มเติมข้อบังคับปกครองกอง เลือป่า ๒๔ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๔๕๔

^๔ อาทิเช่น เลือป่ากรมที่ ๑ กองพันที่ ๑ แบ่งเป็น ๓ กองร้อยคือ

กองร้อยที่ ๑ ได้แก่สมาชิก เลือป่าสังกัดกรมกองตระเวน

" " ๒ " " " " " กระทรวงทหารเรือ

" " ๓ " " " " " กรมสรรพากรใน

จาก กจช., ร. ๖ บ. ๑๖.๑ / ๑๐ คำสั่งขนานนามกรมกอง เลือป่าต่าง ๆ ๒ กันยายน

พ.ศ. ๒๔๕๗.

คน ไม่ว่าจะบุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้มียศ ตำแหน่ง ทางราชการประจำสูงหรือต่ำกว่าคนในเวลาปกติก็ตาม สมาชิกเสือป่าทุกคนไม่ว่าจะเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนางหรือสามัญชนโดยทั่วไป ต้องปฏิบัติตนในข้อนี้เหมือนกันหมดไม่มีการยกเว้น^๑ ลักษณะดังกล่าวนี้จึงทำให้เสือป่ากลายเป็นสายการบังคับบัญชาอีกสายหนึ่งซึ่งมาซ้อนกับสายการบังคับบัญชาของระบบราชการ แต่แตกต่างจากระบบราชการตรงที่ ลำดับชั้นของเสือป่าพิจารณาจากความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงเป็นนายกเสือป่าเป็นหลัก ซึ่งความจงรักภักดีนี้พิจารณาได้จากความตั้งใจจริงและยอมอุทิศเวลาให้แก่เสือป่าอันเป็นกิจกรรมซึ่งเป็นพระราชนิยม เป็นสำคัญ ฉะนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ความรับผิดชอบสูงในทางราชการจึงไม่สามารถสละเวลาให้แก่เสือป่าได้อย่างเต็มที่ การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ จึงเท่ากับเป็นการเปลี่ยนศูนย์กลางแห่งความจงรักภักดีในวงราชการที่พระองค์ทรงคิดว่าเคยจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่เคยมีอำนาจรุ่งเรืองมาตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระราชบิดา โดยการลดบทบาทและความสำคัญของคนทั้งสองกลุ่มนี้ลงเมื่อเข้ามาเป็นเสือป่า และชี้ให้เห็นความสำคัญของพระองค์ขึ้นแทนที่ในฐานะที่ทรงเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดแห่งกองเสือป่าซึ่งสมาชิกทุกคนจะต้องเคารพและแสดงความจงรักภักดีในขณะเดียวกันก็ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นประมุขของชาติที่จะขาดเสียมิได้ สิ่งเหล่านี้นับเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ทรงใช้องค์กรเสือป่าในการแก้ปัญหาการขาดฐานอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินที่ทรงประสบอยู่^๒

เนื่องจากจุดประสงค์สำคัญของการตั้งกองเสือป่า คือ การฝึกพลเรือนให้มีความรู้ในวิชาทหาร ดังนั้นการแบ่งสายงานและการบังคับบัญชาภายในองค์กรเสือป่าจึงมีลักษณะคล้ายคลึงกับการจัดองค์กรทหารเป็นอย่างมาก กล่าวคือมีการจัดแบ่งกองเสือป่าออกเป็นกองร้อย กองพัน และกองพลตามลำดับเช่นเดียวกับกองทัพประจำการ และให้นายทหารหรือตำรวจภูธรทำหน้าที่ครูฝึกวิชาทหารให้แก่สมาชิกเสือป่า โดยดำรงตำแหน่งที่

^๑ ปลุกใจเสือป่า, หน้า ๖๔-๖๕.

^๒ ดูรายละเอียดในบทที่ ๑.

เรียกว่า "นายเวร"^๑ ซึ่งปรากฏว่านายทหารเองมีใครอยากจะสมัครเป็นสมาชิกเสือป่า เพราะแม้จะได้ดำรงตำแหน่งนายเวรก็ตาม แต่ตำแหน่งนี้ในด้านการปกครอง การบังคับบัญชา ต้องขึ้นตรงต่อนายกองเสือป่า และการกำหนดวิธีการฝึกหัดสั่งสอนตลอดจนระเบียบวิธีอื่น ๆ ต้องฟังบังคับบัญชาจากปลัดกองเสือป่า^๒ จึงเท่ากับทหารต้องอยู่ใต้บังคับบัญชาของพลเรือน ซึ่งมีได้มีความรู้ทางทหารแต่ประการใด นอกจากนั้นนายทหารชั้นผู้ใหญ่เมื่อเข้ามาอยู่ในกองเสือป่าจะถูกกีดกันสิทธิมิให้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ในกองเสือป่า จะได้เป็นก็เพียงนายเสือป่าพิเศษ ซึ่งมีหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับด้านการทหารโดยทั่วไปเท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจบังคับบัญชาแต่อย่างใด^๓ ลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นความพยายามลดบทบาทและอำนาจของฝ่ายทหารมิให้มีขึ้นภายในกองเสือป่านั้นเอง แต่ในทางตรงกันข้าม เสือป่ากลับได้รับสิทธิพิเศษบางประการที่เกี่ยวข้องกับองค์กรทหาร ที่สำคัญคือ การยกเว้นเสือป่าจากการเกณฑ์ทหาร ซึ่งเรื่องนี้ทำให้คนทั่วไปพากันเข้าใจว่า เมื่อสมัครเข้าเป็นสมาชิกเสือป่าแล้วจะไม่ถูกเกณฑ์เป็นทหาร^๔

เสือป่าที่ได้รับสิทธิพิเศษยกเว้นการเกณฑ์ทหารส่วนใหญ่มักได้แก่ สมาชิกที่มาจากข้าราชการสำนักผู้ใกล้ชิดพระองค์ และเข้าเป็นสมาชิกเสือป่าสังกัดกองเสนาหลวงรักษาพระองค์ ซึ่งไปทำการฝึกหัดอย่างสม่ำเสมอ และเข้าร่วมซ้อมรับเสือป่าเป็นประจำทุกปี นอกจากนั้นก็คือนายเสือป่าชั้นสัญญาบัตรหรือชั้นผู้บังคับหมวดขึ้นไป หรือในกรณีผู้ที่เป็นผู้กำกับ

^๑ จมื่นอมรรตวรณารักษ์, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๑, หน้า ๑๔๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

^๓ กจช., ร.๖ บ. ๑๖.๓/๔ พระราชกระแสพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เรื่องการแต่งตั้งหม่อมเจ้าทศศิริวงศ์เป็นรองผู้บังคับการไม่เหมาะสม เพราะมียศทางทหารบกสูง

^๔ กจช., ร.๖ น. ๑๔.๑๐/๔ จดหมายเจ้าจอมมารดาสังวาลย์ กับเจ้าพระยายมราช

เรื่องนายลองสมาชิกเสือป่ากองเกินต้องถูกเข้ารับราชการทหาร ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๔

หรือรองผู้กำกับลูกเสือ ตลอดจนผู้ได้รับประกาศนียบัตรผู้กำกับลูกเสือแล้ว ก็ได้รับสิทธิพิเศษ คือกยกเว้นจากการเกณฑ์ทหารได้^๑ โดยการอ้างเหตุผลว่า เสือป่าพวกนี้ได้มีการฝึกหัดอย่าง ทหารมาดีแล้ว^๒ ส่วนพลเสือป่าทั่ว ๆ ไป ไม่ได้รับสิทธิยกเว้นการเกณฑ์ทหาร คงปล่อยให้ แล้วแต่ฝ่ายบ้านเมืองเป็นผู้จัดการ^๓

การให้สิทธิพิเศษเรื่องการยกเว้นการเกณฑ์ทหารให้แก่สมาชิกเสือป่า บางกลุ่มบางพวกในลักษณะดังกล่าว ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์กิจการเสือป่าไปในทางลบ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายหนังสือราชการของกระทรวงกลาโหมโดยตรง ถึงพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นนายกเสือป่า เกี่ยวกับการที่ไม่ทรงเห็นด้วยเรื่องการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร มีใจความว่า

"... การยกเว้นอันนี้ทำให้เสียประโยชน์แก่แผ่นดินมากมายเหลือเกิน... วิธีการเกณฑ์ทหารนั้นเรียกว่าดีต่อเมื่อเกณฑ์ทั่วถึงจริง ไม่ใช่ให้ทางให้ คนบางจำพวกหลีกเลี่ยงได้ คนลี้ภัยจึงต้องเป็นทหาร..."^๔

นอกจากนั้น เจ้าพระยาบดินทร์เดชาอนุชิต (ม.ร.ว.อรุณ ฉัตรกุล) เสนาบดี กระทรวงกลาโหมในขณะนั้น ก็ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของเสือป่าในเรื่องนี้ว่า

^๑ กจข., ร.๖ ก. ๗.๑/๑๔ พระราชกระแสพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ถึงกรมพระจันทบุรีนฤนาถ เรื่องการยกเว้นเสือป่า จากการเกณฑ์ทหาร ม.ท.

^๒ กจข., ร.๖ บ. ๑๖/๓๕ การเกณฑ์ทหารกับขออนุญาตไม่เกณฑ์ทหารเพราะต้อง การเป็นเสือป่าอย่างเดียว ๖-๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๖.

^๓ กจข., ร.๖ บ. ๑๖/๓๕ จดหมายนายกองเอกเจ้าพระยามราชถึงนายหมู่โท หม่อมอนรุทธเทวา, ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๖.

^๔ กจข., ร.๖ ก.๗.๑/๑๐ ความเห็นทูลกระหม่อมเล็ก เรื่องเลิกยกเว้นการเกณฑ์ทหาร ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๖.

"...ไม่ควรให้ขัดกับการเกณฑ์พลเมือง เข้ารับราชการทหาร"^๑

จากเสียงคัดค้านดังกล่าวนี้ ทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ และผู้บริหารเสือป่า พยายามหาวิธีการหลีกเลี่ยง การดำเนินงานของเสือป่า ไม่ให้ขัดกับพระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร โดยการให้สมาชิกเสือป่าที่เห็นสมควรได้รับการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิกเสือป่ากองเสนาหลวงรักษาพระองค์ เมื่อถึงช่วงระยะเวลาถูกเกณฑ์ให้เข้าสังกัดกรมทหารรักษาวัง หลังจากนั้นจึงแจกจ่ายออกไปเป็นนายเสือป่ากองเสนาหลวงรักษาพระองค์อีกทีหนึ่ง^๒

การจัดสายงานและการบังคับบัญชาภายในองค์กรเสือป่าให้เข้ามาเกี่ยวพันกับกรมทหารรักษาวังของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเท่ากับเป็นการแยกเสือป่าออกจากกองทัพประจำการ เนื่องจากทหารของกรมทหารรักษาวังนั้น มิได้อยู่ใต้การปกครองของกระทรวงกลาโหม เช่น ทหารประจำการโดยทั่วไป แต่ขึ้นกับกระทรวงวัง เป็นสำคัญ^๓

ข. ยศและตำแหน่งเสือป่า

การแต่งตั้งยศเสือป่ามีลักษณะคล้ายทหาร แต่เพื่อมิให้เกิดความสับสนจึงเรียกชื่อยศให้ต่างกัน เมื่อแรกตั้งองค์กรเสือป่าการแต่งตั้งนายเสือป่าชั้นผู้บังคับบัญชากำหนด

^๑ กจช., ร.๖บ. ๑๖.๑/๑๘ บันทึกย่อความเห็นเสนาบดีกระทรวงกลาโหม เรื่องการจัดกองเสนาเสือป่า ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๘.

^๒ กจช., ร.๖.ว.๗/๑๓ เรื่องขึ้นทะเบียนเป็นทหารสำหรับบรรดาเสือป่าในกองเสนาหลวงรักษาพระองค์ และข้าราชการในกรมทหารมหาดเล็ก กรมราชเลขา และการกระทรวงวัง ขึ้นทะเบียนเป็นทหาร กรมทหารรักษาวัง ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๐.

^๓ ดูรายละเอียดในบทที่ ๑.

ยศไว้เพียง ๒ อันดับ คือนายหมู่ต่าง ๆ แยกเป็นตรี, โทและเอก เป็นอันดับชั้นผู้น้อย และนายกองต่าง ๆ มี นายกองตรี, โทและเอก เป็นอันดับชั้นผู้ใหญ่ ส่วนพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าผู้ทรงพระราชทานกำเนิดเสือป่านั้น ทรงดำรงตำแหน่งเป็นนายกองใหญ่แต่เพียงพระองค์เดียว^๑

ต่อมาได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ตลอดจนขยายการล่าด้วยศเสือป่าให้ใกล้เคียงกับยุทธหทารมากยิ่งขึ้น มีการแบ่งเป็นชั้นประทวนและสัญญาบัตร เช่นเดียวกับทหาร โดยสามารถเปรียบเทียบลำดับยศต่าง ๆ ระหว่างเสือป่ากับทหารได้ ดังข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ ๓ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก เพียงแต่เรียกชื่อยศให้ต่างกันเท่านั้น เช่นยศนายกองเอกแห่งกองเสือป่า เทียบได้กับนายพันของฝ่ายทหารถือเป็นระดับชั้นสัญญาบัตรเช่นกัน

^๑จมีนอมรตรรณารักษ์, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๔, หน้า ๔๐.

ตารางที่ ๓ แสดงการเปรียบเทียบยศเสื่อป่ากับยศทหาร

ยศเสื่อป่า	ยศทหาร	ลำดับชั้น
นายพลเสื่อป่า นายกองใหญ่	นายพลเอก นายพลโท นายพลตรี	สัญญาบัตร
นายกองเอก	นายพันเอก	สัญญาบัตร
นายกองโท	นายพันโท	สัญญาบัตร
นายกองตรี	นายพันตรี	สัญญาบัตร
นายหมวดเอก	นายร้อยเอก	สัญญาบัตร
นายหมวดโท	นายร้อยโท	สัญญาบัตร
นายหมวดตรี	นายร้อยตรี	สัญญาบัตร
ว่าที่นายหมวดตรี	ว่าที่นายร้อยตรี	สัญญาบัตร
นายหมู่ใหญ่	จ่านายสิบ	ประทวน
นายหมู่เอก	นายสิบเอก	ประทวน
นายหมู่โท	นายสิบโท	ประทวน
นายหมู่ตรี	นายสิบตรี	ประทวน
พลเสื่อป่า	พลทหาร	—

ที่มา : (๑) กจช., ร.๖ บ. ๑๖.๓/๔ ยศเสื่อป่า ๒๖ มีนาคม ๒๔๕๔-๒๙ ตุลาคม ๒๔๖๘.

(๒) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๘ วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๔๕๔, หน้า ๑๒๕-๑๒๖.

ส่วนการจัดการบริหารภายในองค์กรเสือป่าก็มีการตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ในทำนองเดียวกับฝ่ายทหาร ทำหน้าที่ในลักษณะคล้ายคลึงกัน อาทิเช่น ตำแหน่งผู้บัญชาการ กองพล เสนาธิการ เกียกกาย, สัสดี, ผู้บังคับการ และจเร เป็นต้น^๑ ซึ่งปรากฏว่านับตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์กรเสือป่าตราบนานถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารองค์กรเสือป่า มักได้แก่ข้าราชการสำนักผู้ใกล้ชิดพระองค์เสียเป็นส่วนใหญ่^๒ ส่วนพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ส่วนมากจะได้รับการแต่งตั้งเป็นนายเสือป่าพิเศษ ซึ่งมีหน้าที่เป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาทั่วไป แต่ไม่มีอำนาจในการบริหารภายในองค์กรแต่อย่างใด

สมาชิกเสือป่าที่มีความขยันหมั่นเพียร ปฏิบัติตนเป็นเสือป่าที่ดี อุทิศเวลา มาฝึกหัดอบรมอยู่เสมอ จะได้รับการตอบแทนความดีความชอบ ซึ่งวิธีการหนึ่งได้แก่ การเลื่อนยศหรือตำแหน่งในทางเสือป่า โดยเฉพาะเสือปากทอง เสนาหลวงรักษาพระองค์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้บังคับบัญชาเองนั้น ทรงพิจารณาบุคคลผู้เห็นสมควรได้รับการเลื่อนยศ ตำแหน่งด้วยพระองค์เอง สมาชิกเสือปากทองนี้ มักได้รับการเลื่อนยศมากกว่าเสือปากทองอื่น ๆ นอกจากนั้นยังได้รับสิทธิพิเศษมากกว่าเสือปากทองอื่น ๆ โดยทั่วไป ในกรณีที่สมาชิกเสือปากทอง เสนาหลวงรักษาพระองค์อื่น ๆ ที่ได้รับพระราชทานยศตั้งแต่ชั้นนายหมู่เอก ลงไป ตลอดจนพลเสือป่า ถ้าต้องย้ายไปสังกัดกองอื่น ๆ โดยไม่มีความผิด สมาชิกผู้นั้นจะได้รับการเลื่อนยศสูงขึ้นเป็นกรณีพิเศษ^๓ อันแสดงให้เห็นพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นนายเสือป่า ทรงให้ความสำคัญกับเสือปากทองนี้เป็นพิเศษมากกว่ากองอื่น ๆ ส่วนการเลื่อนยศสมาชิกเสือป่าอื่น ๆ โดยทั่วไปนั้น แต่ละกรมกองจะต้องเสนอรายชื่อสมาชิกผู้สมควรได้รับการเลื่อนยศเพื่อดำเนินการจัดสอบต่อไป^๔

^๑ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๒/๒๐ ทำเนียบนายเสือป่า เม.ย. พ.ศ. ๒๔๕๕ และ ทำเนียบนายเสือป่า พ.ศ. ๒๔๖๐.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

^๓ กจช., ร.๖ บ.๑๖/๖ หนังสือนายกองใหญ่พระยาสุรเสนา ปลัดกองเสือป่า ถึงนายหมู่ใหญ่ เจ้าพระยายมราช ผู้บังคับการกองเสือป่ามณฑลกรุงเทพฯ ๑๐ ส.ค. ๒๔๕๔.

^๔ กจช., ร.๖ บ. ๑๖.๔/๔ เก็บแจ้งความหรือประกาศของกองเสนากลางกรุงเทพฯ เรื่องการเลื่อนยศ บรรดาศักดิ์ พ.ศ. ๒๔๕๔.

การพระราชทานยศให้แก่เสือป่านั้นได้กระทำอย่างเป็นทางการเช่นเดียวกับทหาร มีการประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการพระราชทานยศของฝ่ายทหาร เสือป่าจะได้รับพระราชทานบ่อยครั้งกว่าและในจำนวนที่มากกว่าด้วย โดยจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากข้อมูลที่น่ามาแสดงไว้ในตารางที่ ๔

ตารางที่ ๔ แสดงการเปรียบเทียบการพระราชทานยศเสือป่ากับฝ่ายทหารบก พ.ศ. ๒๔๕๔-๒๔๖๘

พ.ศ.	เสือป่า		ทหารบก	
	จำนวนครั้ง	จำนวนคน	จำนวนครั้ง	จำนวนคน
๒๔๕๔	๓๘	๔๑๒	๖	๓๗๕
๒๔๕๕	๓๕	๔๑๑	๕	๕๖๔
๒๔๕๖	๑๕	๓๕๖	๙	๔๐๗
๒๔๕๗	๑๕	๕๒๒	๖	๓๑๔
๒๔๕๘	๓๗	๑,๑๒๕	๗	๓๑๕
๒๔๕๙	๓๐	๑,๗๒๒	๗	๕๙๘
๒๔๖๐	๒๐	๑,๕๗๐	๔	๑๐
๒๔๖๑	๒๖	๒,๑๑๓	๖	๒๔๕
๒๔๖๒	๒๑	๑,๙๘๕	๘	๓๑๓
๒๔๖๓	๒๒	๒,๓๙๑	๔	๔๓๕
๒๔๖๔	๑๑	๒,๖๖๒	๔	๖
๒๔๖๕	๑๑	๑,๑๙๙	๑๒	๒๑๑
๒๔๖๖	๘	๒,๐๕๒	๑๐	๒๘๙
๒๔๖๗	๖	๑,๕๖๐	๔	๘๔
๒๔๖๘	๘	๗๖๓	๑	๑

ที่มา : รวบรวมจาก ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๘ - เล่ม ๔๒ พ.ศ. ๒๔๕๔-๒๔๖๘.

จากข้อมูลตัวเลขที่ปรากฏในตารางที่ ๔ นี้ จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๔ อันเป็นปีแรกที่มีการจัดตั้งองค์กรเสือป่าขึ้นนั้น มีการพระราชทานยศให้แก่เสือป่าถึง ๓๔ ครั้ง จำนวน ๔๑๒ คน ในขณะที่ทหารของชาติได้รับการพระราชทานยศเพียง ๖ ครั้ง จำนวน ๓๗๕ คนเท่านั้น วิธีการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว ทำให้ทหารเกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ เข้าใจว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงรักเสือป่ามากกว่าทหาร ผู้ที่ได้รับการพระราชทานสัญญาบัตรจึงมีแต่พวกเสือป่า และข้าราชการในราชสำนักเป็นส่วนมาก^๑ ความไม่พอใจของทหารอันเนื่องมาจากเสือป่านี้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิด "กรณี ร.ศ. ๑๓๐" อันเป็นการก่อการของทหารส่วนหนึ่งที่คิดจะเปลี่ยนแปลงการปกครองมาใช้แบบพระมหากษัตริย์อยู่ใต้กฎหมาย แต่ยังทำการได้ไม่สำเร็จก็ถูกจับกุมเสียก่อนในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๔^๒

หลังจาก "กรณี ร.ศ. ๑๓๐" พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พยายามแสดงพระองค์ให้เห็นว่า พระองค์มิได้ทรงทอดทิ้งทหารของชาติแต่อย่างใด โดยการทูลเกล้าฯ เสนอสนับสนุนตลอดจนให้ความสนพระทัยกิจการทหารให้มากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการพระราชทานยศ สัญญาบัตร ตัวเลขจากตารางที่นำมาแสดงไว้เป็นที่น่าสังเกตว่า ในช่วง ๒ ปีหลังจากเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๓๐ คือในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ - ๒๔๕๖ พระราชทานยศให้แก่ทหารในจำนวนที่มากกว่าเสือป่า แต่หลังจากนั้นจวบจนสิ้นรัชกาลการปฏิบัติพระองค์เกี่ยวกับเรื่องนี้ก็เข้าสู่รูปเดิม ทรงส่งเสริมและให้การสนับสนุนเสือป่ายิ่งกว่าเดิม มีการพระราชทานยศ สัญญาบัตรให้แก่เสือป่าในอัตราที่มากกว่าทหารของชาติอย่างแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งจะพิจารณาได้จากตัวเลขที่ปรากฏในตาราง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๗ เป็นต้นไปจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๘ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังคงหวาดระแวงในความจงรักภักดีจากทหารของชาติอยู่ตลอดเวลา ทำให้ไม่ทรงไว้วางพระทัย อันมีผลทำให้ทรงส่งเสริมและสนับสนุนเสือป่ามากกว่าทหารประจำการ

^๑ กจข., ร.๖ บ.๑๗/๖ คำให้การว่าที่ ร.ต.ปุ่น ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๒ แกมสุข นุ่มนนท์, ยังเติร์กครั้งแรก-กบฏ ร.ศ. ๑๓๐, หน้า ๑๗-๑๘.

ค. เครื่องแต่งกายเสื้อป่า

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทดลองจัดตั้งเสื้อป่าขึ้น เมื่อครั้งพระองค์ยังทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารนั้น เสื้อป่ามีเครื่องแต่งกายเป็นเสื้อผ้าขาวริ้วน้ำเงิน ตัดรูปเสื้อยัด กางเกงไทยผ้าสีน้ำเงินแกว่งเท้าดำ รองเท้าบูตดำ^๑ และผู้ใดฝึกหัดได้เรียบร้อยดีก็จะได้รับรางวัล เป็นหมวดสักหลาด มีใบ และผ้าเช็ดหน้าแพรสีชมพูผูกคอให้แต่งตัวเป็นเครื่องแข่งขันในการฝึกหัด^๒

หลังจากที่ทรงจัดตั้งองค์กรเสื้อป่าอย่างเป็นทางการ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงจัดเครื่องแต่งกายเสื้อป่าที่มีลักษณะดังนี้คือ^๓

- หมวก - สักหลาดสีดำ พับปีกด้านขวามือ ติดกับตัวหมวก มีแพรจีน สีเหลืองซ้อนดำติดกับครุยหน้าเสื้อ ทองเหลือง ใช้ผ้าพัน หมวกพื้นเหลืองมีลายเสื้อ
- เสื้อ - เป็นเสื้อเชิ้ตสีดำแขนยาว
- ผ้าผูกคอ - เป็นผ้าพื้นเหลือง ลายเสื้อ
- กางเกง - สีดำ ขาสั้นเสมอเข่า
- เข็มขัด - หนึ่งดำ หัวทองเหลืองเป็นรูปสี่เหลี่ยม
- ถุงเท้า - ถุงดำยาว พับตรงใต้เข่า ที่ข้อพับเป็นลายเสื้อ
- รองเท้า - รองเท้าดำ ทุ่มข้อใช้เชือกผูก

^๑ กจข., ร.๖ บ.๑๖/๑๒ รายงานจเรเสื้อป่าตรวจราชการ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๒ จมีนอมรดรุณารักษ์, เสื้อป่าและลูกเสื้อในประวัติศาสตร์ เล่ม ๑, หน้า ๑๙๖.

^๓ จมีนอมรดรุณารักษ์และนางอมรดรุณารักษ์, "เครื่องแบบเสื้อป่า", ใน สารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม ๑, หน้า ๑๑-๑๔.

นับจากนี้เป็นต้นมาก็มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เครื่องแต่งกายและ เครื่องหมายยศต่าง ๆ ของเสื่อป่าอยู่เสมอ ๆ ซึ่งสังเกตได้ว่าการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นไปเพื่อให้มีลักษณะใกล้เคียงกับทหารของชาติ คือนายหมู่จะมีบัง ส่วนนายกองจะมีจักร คิดเป็นเครื่องหมายยศ ส่วนสมาชิกที่ได้สาบานตนแล้ว จะมีอักษรย่อพระปรมาภิไธย ว.ป.ร. ติดที่อกเสื้อ นอกจากนี้ยังมีเครื่องศาสตราวุธ และไม้เท้าตำแหน่งด้วยคือ นายกองจะมีกระบี่สั้น มีไม้เท้าประจำตำแหน่ง ส่วนนายหมู่และสมาชิกทั่วไปใช้มีดของหนังดำร้อยกับเข็มขัดหนังดำ^๑ โดยเฉพาะผู้มีหน้าที่เป็นนายเสื่อป่าจะได้รับพระราชทานธงประจำตัว เฉพาะแต่ละคนด้วย ธงประจำตัวที่พระราชทานนี้มีขนาดย่อม มีทั้งหมด ๗ สี คือ ขาว แดง เหลือง ดำ แสด เขียว และฟ้า สำหรับใช้เป็นสีพื้นของธง ภายในเขียนเป็นลวดลายสำหรับใช้เป็นเครื่องหมายซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงลงมือเขียนด้วยลายพระหัตถ์ให้เป็นตัวอย่างด้วยพระองค์เอง^๒ การพระราชทานธงประจำตัวนายเสื่อป่านี้น่าจะเป็นพระบรมราโชบายในการผูกจิตใจผู้คนของพระองค์ได้อย่างดีวิธีการหนึ่ง เพราะเครื่องหมายที่พระราชทานไว้ให้มันมีลักษณะเหมือนตราประจำตัวทุกคนที่ได้รับ อาทิเช่น นายกองโท นายจ่ายง (ม.ล. เพื่อ ฟิ่งบุญ ภายหลังเป็นเจ้าพระยารามราฆพ) ได้รับธงพื้นสีแดง เครื่องหมายเทพบุตรเชิญพระแสงขรรค์ไชยศรี หรือนายกองตรี พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ ได้รับธงพื้นสีดำ เครื่องหมายเทพประนมเป็นรูปเทวดาคูกเข้าประนมหัตถ์ เป็นต้น^๓ ซึ่งบุคคลที่ได้รับบางคนก็นำไปพิมพ์ลงบนหัวจดหมายประจำตัว หรือไม่ก็นำไปแกะสลักติดไว้หน้าบ้านบ้าง เหนือประตูบ้านบ้าง^๔ อันแสดงให้เห็นถึงความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้รับจากการนี้

^๑ อัจฉราพร กมฺพิสมัย , "กบฏ ร.ศ. ๑๓๐ : ศึกษากรณีการปฏิรูปทางการปกครองและกลุ่ม "ทหารใหม่" , หน้า ๑๔๓-๑๔๔.

^๒ กจช., ร.๖ บ.๑๖/๑๐ ทะเบียนธงเสื่อป่า ๒๒ กรกฎาคม - ๓๐ พฤศจิกายน ๒๔๕๔.

^๓ จมื่นอมรรตธนากรักษ์, เสื่อป่าและลูกเสื่อในประวัติศาสตร์ เล่ม ๑, หน้า ๑๓๗-๑๓๘.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๗.

เครื่องแต่งกายของเสื่อป่าถือเป็นการพระราชทานเฉพาะสมาชิกเสื่อป่าเท่านั้น ผู้ที่แต่งเครื่องแบบเสื่อป่าโดยมิได้เป็นสมาชิกถือเป็นการกระทำผิดกฎหมายต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท^๑ ในขณะที่เดียวกันผู้เป็นสมาชิกเสื่อป่าเองก็ต้องเคร่งครัดในเรื่องการแต่งกายไปตามที่ต่าง ๆ เช่นเดียวกับทหาร เพราะปรากฏว่ามีกรณีเสื่อป่าถูกไล่ออกจากประจำการ สาเหตุเพราะเดินไปธุรกิจไกลบ้านโดยไม่แต่งยูนิฟอร์มเสื่อป่ามาแล้ว^๒ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเสื่อป่าจะต้องพยายามชวนขายหาซื้อเครื่องแบบเสื่อป่ามาเป็นของตนเองอย่างน้อยคนละ ๑ ชุด แม้จะปรากฏเสียงบ่นกันว่าเครื่องแต่งกายเสื่อป่ามีราคาแพงก็ตาม^๓ แต่ก็มีผลทำให้เครื่องแบบที่ซื้อ-ขายกันมากที่สุดในสมัยรัชกาลที่ ๖ ก็คือเครื่องแบบเสื่อป่านั้นเอง^๔

^๑ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๑/๑๑ ประกาศห้ามมิให้ผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเสื่อป่าใช้เครื่องแต่งตัวสมาชิกกองเสื่อป่า ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๒ "เสื่อป่าเมืองภูเก็ต", จีนโนสยามวารศัพท์, ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๐.

^๓ "มหาวิทยาลัยศิลปากร, 'เครื่องแต่งตัวเสื่อป่าแพงไปทำไม?' เสื่อป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลเจ้าอยู่หัว และประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสื่อป่า หน้า ๒๔-๒๕.

^๔ กจช., ร.๖ น ๒๐ ๖/๑๓ ควรระลึกถึงที่สุดในบัดยบันนี้.

ตารางที่ ๕ แสดงจำนวนคำสั่งต่าง ๆ ที่ออกเกี่ยวกับเรื่อง เครื่องแต่งกายเสือป่า พ.ศ.๒๔๕๔-๒๔๖๘

พ.ศ.	จำนวน - ฉบับ
๒๔๕๔	๔
๒๔๕๕	๑
๒๔๕๖	๑
๒๔๕๗	๑๑
๒๔๕๘	๑๗
๒๔๕๙	๒๙
๒๔๖๐	๑๒
๒๔๖๑	๑๓
๒๔๖๒	๓
๒๔๖๓	๙
๒๔๖๔	๓
๒๔๖๕	-
๒๔๖๖	๒
๒๔๖๗	๕
๒๔๖๘	๒

ที่มา : รวบรวมจากราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. ๒๔๕๔-๒๔๖๘ และกจช., ร.๖ บ.๑๖.๑/๑๑
ระเบียบการแต่งกายเสือป่า ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ - ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๒.

การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งกายเสื้อปามีอยู่เสมอ ซึ่งจากตารางที่ ๕ ซึ่งแสดงไว้ข้างบนนี้จะสังเกตเห็นได้ว่า ภายหลังปีพ.ศ. ๒๔๕๖ เป็นต้นมา มีการออกคำสั่งต่าง ๆ เกี่ยวกับเครื่องแต่งกายเสื้อปามากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ.๒๔๕๗-๒๔๖๑ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งกายเสื้อป่าให้คล้ายแบบทหารมากยิ่งขึ้น เช่นหมวกปีกสีดำ ก็เปลี่ยนเป็นหมวกทรงหม้อตาลสีทึบ สีกางเกงก็เปลี่ยนเป็นสีทึบทั้งชุด และต่อมาก็เปลี่ยนเป็นหมวกหนิบบ้าง หมวกกะโล่บ้าง^๑ นอกจากนั้นก็มีการเลิกใช้ผ้าผูกคอลายเสื้อต่าง ๆ^๒ มีการให้นายเสื้อป่าใช้กระเป๋ใหญ่เป็นเครื่องประดับเป็นต้น^๓ การเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นวิธีการสวมรอยให้เข้ากับทหารของชาติ^๔ เครื่องแบบเสื้อป่าจึงมีลักษณะคล้ายเครื่องแบบทหารของชาติมากขึ้นทุกที

ง. ระเบียบ วินัย ข้อบังคับเสื้อป่า

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงจัดตั้งองค์กรเสื้อป่าขึ้นด้วยทรงมีพระราชประสงค์ที่จะฝึกหัดพลเรือนให้มีความรู้ทางการทหารพร้อมที่จะเสียสละชีวิตเพื่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์^๕ ด้วยพระราชประสงค์ดังกล่าวนี้ ทำให้ระเบียบวินัย ข้อบังคับต่าง ๆ ของเสื้อป่า มีลักษณะคล้ายคลึงกับของทหาร ไม่ว่าจะเป็นระเบียบการแต่งกาย การทำความเคารพ ระเบียบการฝึกหัดวินัยในการปฏิบัติตน ตลอดจนข้อบังคับว่าด้วยเรื่องการปกครองกองเสื้อป่า ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎ

^๑ จมื่นอมรรตวรักษ์ และนางอมรรตวรักษ์, "เครื่องแบบเสื้อป่า, ในสารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม ๑, หน้า ๑๑-๑๔.

^๒ จมื่นอมรรตวรักษ์, พระบรมราโชบายทางการเมือง, หน้า ๒๕.

^๓ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๑/๑๔ ข้อบังคับการใช้กระเป๋ใหญ่ของนายเสื้อป่า พ.ศ. ๒๔๕๖.

^๔ จมื่นอมรรตวรักษ์, พระบรมราโชบายทางการเมือง, หน้า ๒๗.

^๕ จมื่นอมรรตวรักษ์, เสื้อป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์, เล่ม ๑, หน้า ๖๘.

เกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นผู้ดำเนินการออกกฎข้อบังคับต่าง ๆ ด้วยพระองค์เองทั้งสิ้น

ระเบียบ วินัย ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ออกใช้ภายในกองเสือป่าสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพราะมีการกำหนดบทลงโทษสำหรับสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ซึ่งมีลักษณะโทษแตกต่างกันไปตามลำดับ ตั้งแต่ การโบย กักขัง ทัณฑ์กรรม^๑ กักขัง ภาคทัณฑ์ ตลอดจนการถอดยศ ตำแหน่ง และไล่ออกจากการเป็นสมาชิกเสือป่า^๒

ตัวอย่างที่สามารถชี้ให้เห็นเกี่ยวกับการออกกฎระเบียบวินัยใช้อย่างเคร่งครัดในกองเสือป่า ก็คือ ระเบียบเรื่องการฝึกหัดอบรม โดยจะมีการระบุให้ สมาชิกเสือป่าต้องเข้ารับการฝึกสั่งสอน ตรง และเต็มตามเวลาที่กำหนด ถ้าผู้ใดมาช้า ขาดลา หรือป่วย โดยเหตุผลไม่สมควรหรือเกินกำหนด เวลาที่ให้ไว้ ถือว่าเป็นความผิดต้องได้รับโทษตามที่ระบุไว้ในกฎข้อบังคับ อาทิเช่น ขาดการฝึกหัดถึง ๓ ครั้งภายใน ๑ เดือน นับว่าเป็นผู้มีความผิดฐานไม่เชื่อฟังในหน้าที่เสือป่า ต้องระวางโทษคือสถาน ๑ ให้ปรับเป็นเงินไม่เกิน ๓๐ บาท อีกสถาน ๑ คือให้จำหน่ายออกเป็นกองพัก^๓ หรือ หักปรับ และจำหน่ายด้วยทั้ง ๒ สถาน เป็นต้น^๔

การออกระเบียบการฝึกหัดในลักษณะที่เข้มงวดดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ มีพระราชประสงค์ให้ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเสือป่าได้รับการฝึกหัดอบรมอย่างจริงจัง มิใช่เข้าเป็นสมาชิกเสือป่า เพราะเห็นเป็นของโก้ หรือเป็นพระราชานิยมเท่านั้น ทรงถือว่าเสือป่าเป็นราชการอย่างหนึ่ง ซึ่งสมาชิกจะต้องมีความ

^๑ เป็นการลงโทษโดยให้ทำความสะอาดเข็ดล้างอาวุธ หรือทำความสะอาดในบริเวณโรงเรือนที่พัก หรือทำการฝึกหัดเป็นพิเศษเพิ่มจากการฝึกหัดธรรมดา.

^๒ "พระราชกำหนดลักษณะปกครองเสือป่า พ.ศ. ๒๔๕๔," ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๒ (๑๗ กันยายน ๒๔๕๔), หน้า ๒๐๔-๒๓๔.

^๓ สมาชิกกองพักหมายถึงสมาชิกที่กระทำผิดระเบียบวินัยเสือป่าอยู่ระหว่างการลงโทษภาคทัณฑ์.

^๔ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๑/๕ ข้อบังคับป้องกันความเกียจคร้านของสมาชิกเสือป่า

ขยันหมั่นเพียร และยึดถือในกฎข้อบังคับต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด เช่นเดียวกับที่ปฏิบัติในราชการประจำ^๑

นอกจากนี้วินัยที่สำคัญของเสือป่าอีกประการหนึ่งคือ สมาชิกเสือป่าต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสมาชิกจะได้รับการถ่ายทอดหลักการปฏิบัติตนในเรื่องนี้ นับตั้งแต่เริ่มแรก เข้าเป็นสมาชิกเสือป่าประจำการ โดยจะต้องกล่าวคำสัตย์สาบานต่อว่า จะยอมฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาผู้เป็นนายเหนือตนในกองเสือป่า ในพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาแห่งกองเสือป่า^๒ และหากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษ

การประพฤติผิดวินัยข้อนี้ จะเห็นตัวอย่างได้ชัดเจนจากกรณีของนายหมู่ตรีพระยาณรงค์เรืองฤทธิ์ ซึ่งมีความผิดฐานเจตนาขัดคำสั่งและกล่าววาจาโต้เถียงผู้บังคับบัญชา

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑พระราชกำหนดลักษณะปกครองเสือป่า พ.ศ. ๒๔๕๘.

^๒อภัย จันทวิมล, "พิธีถือน้ำเข้าประจำกองและการกล่าวคำสัตย์สาบานของเสือป่า", สารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒, หน้า ๘๕๔-๘๕๕.

โดยไม่สมควรในเวลาฝึกหัด ทั้งยังกล่าวถ้อยคำเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพด้วย^๑

ผลการพิพากษาปรากฏว่า นายหมู่ตรี พระยาณรงค์เรืองฤทธิ์ มีความผิดจริงตามข้อบังคับปกครองกองเสือป่า ซึ่งระบุให้ในเวลาฝึกหัด ให้ถือข้อบังคับทหารเป็นหลักในการปฏิบัติ และการตัดสินใจโทษก็ให้ใช้ข้อบังคับว่าด้วยการลงโทษของทหารบกด้วย จึงให้ถอดพระยาณรงค์เรืองฤทธิ์ออกจากยศ นายหมู่ตรี และเรียกสัญญาบัตรคืน และให้ถอนจากการเป็นสมาชิกเสือป่าด้วย^๒ และในกรณีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ซึ่งถือเป็นความอาญาแผ่นดิน ศาลได้พิจารณา

^๑ ความผิดของพระยาณรงค์เรืองฤทธิ์มี สาเหตุเนื่องมาจาก นายหมู่ตรีพระยาณรงค์เรืองฤทธิ์ ซึ่งระหว่างการฝึกหัด มีตำแหน่งเป็นผู้บังคับหมู่ที่ ๖ ไม่ยอมบอกแถวในหมู่ของตนให้กระทำวารีงหมู่ตามคำสั่งของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นอดิศรเดชอุดม ผู้บังคับหมวดใหญ่ที่ ๒ เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ถามกลับแสดงการโต้เถียงว่าตนไม่รู้ระเบียบ เพราะมิได้เป็นทหารเรื่องนี้นับเป็นคดีความที่รุนแรง ถึงขนาดต้องตั้งศาลพิเศษชำระความผิด ปรากฏว่าเมื่อคณะกรรมการศาลพิเศษสอบสวนแล้วก็ยังคงยืนยันความผิดของนายหมู่ตรี พระยาณรงค์เรืองฤทธิ์ เพราะที่กล่าวอ้างว่ามีได้เป็นทหารนั้น เป็นเรื่องที่ฟังไม่ขึ้น เพราะได้ผ่านการฝึกหัดมาหลายครั้งแล้ว จนกระทั่งถึงได้เป็นผู้บังคับหมู่ นอกจากนั้นนายหมู่ตรี พระยาณรงค์เรืองฤทธิ์ ยังได้กล่าวถ้อยคำเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นนายกองเสือป่า หลายประการอาทิเช่น กล่าวว่า พระราชกระแสน้ำรับสั่งต่าง ๆ ไม่เป็นความจริง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่เป็นยุติธรรม ทรงโปรดฯ แต่เลี้ยงข้า เป็นต้น

จาก กจช., ร.๖ บ.๑๖/๑๔ ส่วนนวนความเสือป่าของกรมพระธรรมานุญ ๒๒ สิงหาคม ๒๔๕๔.

และ กจช., ร.๖ บ.๓.๑/๑๑๔ นายจรรยา (ณรงค์เรืองฤทธิ์) ต้องหาคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ๒๔ สิงหาคม - ๒ กันยายน, ๒๔๕๔.

^๒ กจช., ร.๖ บ.๑๖/๑๔ ส่วนนวนความเสือป่าของกรมพระธรรมานุญ, ๒๒ สิงหาคม ๒๔๕๔.

ตัดสินลงโทษจำเลยจำคุก ๗ ปี^๑ และให้ปรับเป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท^๒

การที่สมาชิกเสือป่าต้องได้รับโทษรุนแรงเช่นนี้เพราะ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงถือว่า "ความประพฤติของพระยาณรงค์เรืองฤทธิ์ เป็นสิ่งชั่ว และสิ่งที่สุดท้ายที่เสือป่าจะพึงนึกพึงทำ"^๓ และ "เป็นผู้ปราศจากกตัญญูตเวทิตาคณ ขาดน้ำพิพัฒน์สัตยา ทาควรที่จะทรงพระกรุณาขุบเลี้ยงต่อไปไม่"^๔

คดีพระยาณรงค์เรืองฤทธิ์นับเป็นคดีเริ่มแรกในกรมพระธรรมนูญเสือป่าถือได้ว่าเป็นคดีตัวอย่าง จึงมีการนำลงในจดหมายเหตุเสือป่า^๕ เพื่อให้สมาชิกทั้งหลายได้ทราบและรู้สึกว่ามีวินัยและข้อบังคับของกองเสือป่าเป็นสิ่งซึ่งต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด^๖

ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับวินัยในเรื่องการบังคับบัญชา ก็คือ เนื่องจากสมาชิกเสือป่ามักมาจากพวกข้าราชการเสียเป็นส่วนใหญ่ และผู้ทำหน้าที่ระดับผู้บังคับบัญชาในกองเสือป่ามักเป็นผู้ที่อยู่ในวงราชการเสียเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากคนพวกนี้มีเวลาอุทิศตนให้กับกิจการเสือป่าได้มากกว่าเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ใหญ่ในวงราชการกลับต้องมาอยู่ใต้บังคับบัญชาของข้าราชการชั้นผู้น้อย ลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้การบังคับบัญชาภายในกองเสือป่าไม่ค่อยได้ผลดีเท่าที่ควร ปัญหานี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนจากหนังสือของนายกองตรี หม่อมเจ้ามงคลประวัติ กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ นายกองเสือป่า ความว่า

^๑ได้รับพระมหากรุณาธิคุณผ่อนผันโทษให้เหลือเพียง ๕ ปี

^๒ กจช., ร.๖. บ.๑๖/๑๔ ส่วนรวมความเสือป่าของกรมพระธรรมนูญ ๒๒ สิงหาคม ๒๔๕๔.

^๓ เรื่องเดียวกัน

^๔ กจช., ร.ง.บ.๓.๑/๑๑๔ นายจรรยา (ณรงค์เรืองฤทธิ์) ต้องหากดีหมื่นพระบรมเดชานุภาพ ๒๔ สิงหาคม - ๒ กันยายน ๒๔๕๔.

^๕ เป็นหนังสือที่พิมพ์ออกจำหน่ายเป็นรายเดือนเพื่อแจ้งข่าวคราวกฎระเบียบต่างๆ ของกองเสือป่า ให้แก่สมาชิกเสือป่าได้ทราบ.

^๖ จดหมายเหตุเสือป่า ฉบับที่ ๑, ๔ สิงหาคม ๒๔๕๔.

"... ข้าพระพุทธเจ้ามีความหนักใจเป็นที่ยิ่ง ด้วยเหตุว่าการปกครองบังคับบัญชาสมาชิก ซึ่งเป็นข้าราชการกรมเดียวกันนั้น จะเลือกหาบุคคลในหมู่ที่เป็นผู้บังคับบัญชา ซึ่งสามารถแสดงตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือยำเกรงของผู้น้อย ให้เสมอต้นเสมอปลายย่อมเป็นการยากที่สุด บุคคลที่มียศ ตำแหน่งและผลประโยชน์ในราชการเสมอกัน ย่อมบังคับบัญชากันได้ แต่ในหน้าที่เฉพาะหน้าผู้ใหญ่ ครั้นลับหลังผู้ใหญ่ก็เกิดอาการกระด้างกระเดื่องต่าง ๆ ขึ้นไม่มากก็น้อย ทั้งนี้ก็เพราะผู้ที่ได้รับการยกย่องขึ้นในตำแหน่งราชการเสือป่าเหล่านั้น เคยเป็นแต่ผู้น้อยในราชการร่วมกันมา ไม่สามารถรักษาตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือยำเกรงแก่ผู้น้อยในราชการเสือป่าได้โดยจริงใจ..."^๑

พร้อมกันนี้ได้มีการเสนอแนวทางแก้ไข โดยการให้ผู้มีตำแหน่งสูงในราชการประจำเข้ามาเป็นผู้บังคับบัญชาทางเสือป่า แต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ก็ไม่ทรงเห็นด้วย กับข้อเสนอนี้ด้วยทรงมีพระราชดำริว่า

"เกรงว่า จะทำหน้าที่ไม่ได้เต็มบริบูรณ์เหมือนกับผู้น้อย ซึ่งได้รับการฝึกฝนมาแล้ว"^๒

ด้วยเหตุนี้ การเลือกสรรผู้บังคับบัญชาภายในกองเสือป่า จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการแต่ประการใด ยังคงใช้เกณฑ์การพิจารณาจากผู้ยศตน ทุ่มเทเวลามาฝึกหัดอย่างสม่ำเสมอเป็นหลัก แต่เพื่อให้การบังคับบัญชาภายในกองเสือป่าเป็นไปอย่างมีระเบียบ วิธีการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ และผู้บริหารเสือป่า นำมาใช้ก็คือ การพยายามปลูกฝังความคิดให้แก่สมาชิกเสือป่า ให้เป็นผู้ที่ยึดถือในระเบียบ กฎเกณฑ์ วินัย ข้อบังคับเสือป่าอย่างเคร่งครัด หากผู้ใดฝ่าฝืนก็จะมีกำรลงโทษอย่างรุนแรง ซึ่งถือเป็นหลักปฏิบัติที่มีความคล้ายคลึงกับทหารของชาตินั้นเอง

นอกจากการตรา ระเบียบ วินัย กฎข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของสมาชิกเสือป่าแล้ว สมาชิกเสือป่าผู้ใดกระทำความดีความชอบ จะได้จารึก

^๑ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๒/๒๐ หนังสือของนายกองตรี หม่อมเจ้ามงคลประวัติ ผู้รั้งผู้บังคับการกรมเสือป่าเป็นใหญ่หลวงรักษาพระองค์ กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นายกเสือป่า ๒๓ มิถุนายน ๒๔๖๐.

^๒ พระราชกรมเสดอบในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, เรื่องเดียวกัน.

คุณความดีลงใน"แผ่นทอง"^๑ ในขณะที่เดียวกัน ถ้าสมาชิก เสียคนใดประพาศไม่ดีก็จักถูก
จารึกความไม่ดีนั้นในส่วนที่เรียกว่า "หนังสือ"^๒ ด้วยเช่นกัน การจารึกความดีและไม่ดีของ
สมาชิก เสียลงใน "แผ่นทองและหนังสือ" นี้มีปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุเสีย เพื่อเป็น
การประกาศคุณความดี และประจานความไม่ดี ให้เป็นที่ทราบกันในหมู่สมาชิก ในขณะเดียวกัน
ก็จะได้ เป็นตัวอย่างให้สมาชิกโดยทั่วไปได้พิจารณาว่าสมาชิกผู้ประกอบคุณความดีกับความไม่ดีขึ้น
จะได้รับผลตอบแทนที่แตกต่างกันอย่างไร^๓ เพื่อที่จะได้พิจารณาเลือกสรรเป็นแนวทางในการ
ปฏิบัติตนเป็นสมาชิก เสียที่ดีต่อไปนั่นเอง

การฝึกหัดอบรมเสีย

เพื่อให้กิจการเสียเป็นไปตามพระราชประสงค์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าฯ ได้ทรงวางระเบียบข้อบังคับให้สมาชิก เสียต้องมาฝึกหัดและเข้ารับการอบรมอย่าง
เคร่งครัด^๔ ในขณะเดียวกันก็ทรงมุ่ง เพลิดเพลินในการฝึกหัดอบรมให้แก่สมาชิกอย่างเต็มที่
โดยเฉพาะเสียกองหลวงรักษาพระองค์ ทรงบังคับบัญชา และทรงฝึกหัดอบรมเองโดยตรง
นอกจากนั้น ระเบียบวินัย ข้อบังคับ แบบสั่งสอนเสีย ตลอดจนบทเพลงปลุกใจของเสีย

^๑ ธรรมเนียม ความดีความชอบของสมาชิก เสียที่เคยปรากฏจารึกในแผ่นทอง ได้แก่
เสียช่วยเจ้าหน้าที่จับผู้ร้าย, ช่วยดับเพลิง, ช่วยผู้ที่เรือล่มและตกน้ำ, ช่วยคนเจ็บป่วย
ช่วยระงับเหตุวิวาท เป็นต้น

^๒ เรื่องไม่ดีของเสียที่เคยปรากฏในหนังสือ ได้แก่ เสียเสพสุราเมาอาละวาด,
เล่นการพนัน, อดผู้หญิง, เทียวผู้หญิง, เข้าโรงยาฝิ่น เป็นต้น

^๓ ผู้ที่ประกอบคุณความดีได้จารึกชื่อ และเกียรติคุณลงในแผ่นทองนั้นมักได้รับการพระ
ราชทาน ยศ สัญญาบัตรให้เป็นพิเศษ ซึ่งต่างจากพวกที่ปรากฏชื่อในหนังสือ มักจะถูกลงโทษ
ด้วยวิธีการต่าง ๆ อาทิเช่น การโบย ถูกถอดยศ สัญญาบัตร หรือให้ออกจากการเป็นสมาชิก เสีย

^๔ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๑/๕ ข้อบังคับป้องกันความเกียจคร้านของสมาชิกกองเสีย

ต่าง ๆ ก็ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเองเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อทรงโปรดฯ ให้ตั้งสโมสรเสือป่า^๑ ก็ได้เสด็จพระราชดำเนินมาสถานที่แห่งนี้เกือบทุกวันในช่วงเวลาประมาณ ๑๗.๐๐-๑๘.๐๐ น. เพื่อทอดพระเนตรการฝึกหัด ในขณะที่เดียวกันก็ทรงอุทิศสาคะ เสด็จไปทำการอบรมสั่งสอนวิชาการต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกเสือป่าตลอดจนลูกเสือ ณ สถานที่แห่งนี้เป็นประจำทุกบ่ายวันเสาร์ด้วย^๒ จึงกล่าวได้ว่า ตลอดรัชสมัยของพระองค์ ทรงให้ความสำคัญกับกิจการเสือป่าเป็นอย่างมาก ดังปรากฏหลักฐานชัดเจนจากจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันของพระองค์ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ทรงกระทำพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการเสือป่ามากกว่าเรื่องอื่น ๆ แม้กระทั่งการบริหารราชการแผ่นดินก็ตาม^๓

^๑พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงกำหนดให้ กองเสือป่าแต่ละกองมีสโมสรสำหรับเป็นที่ชุมนุมสังสรรค์ พักผ่อนหย่อนใจ หาความบันเทิงตลอดจนเป็นที่เล่นกีฬาต่าง ๆ อีกทั้งเป็นที่อบรมสั่งสอน และเป็นที่ประชุมปรึกษากิจการของเสือป่าด้วย ในเขตกรุงเทพฯ ทรงโปรดฯ ให้สร้างสโมสรเสือป่าขึ้นที่สนามม้า พระราชวังสวนดุสิต พิธีเปิดสโมสรแห่งนี้ได้กระทำเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๔๕๔ หลังจากนั้นก็ได้เกิดสโมสรเสือป่าขึ้นตามหัวเมืองต่าง ๆ โดยทั่วไป ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่เมืองไทยได้เกิดมีสโมสรขึ้นตามหัวเมือง การจัดตั้งสโมสรเสือป่าเพื่อเป็นศูนย์รวมของสมาชิก เพื่อสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมกันในลักษณะดังกล่าวนี้ น่าจะเป็นผลจากการที่ได้ทรงไปศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ จึงทรงนำแบบอย่างสโมสรในอังกฤษเข้ามาใช้นั่นเอง

^๒เล่าที่อน สุภโสภณ, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและประวัติการลูกเสือไทย (พระนคร : อรุณสภา, ๒๕๐๔), หน้า ๑๘.

^๓จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๔๕๔-๒๔๖๘, (เอกสารจัดสำเนา).

สำหรับการจัดฝึกอบรมเสือป่านั้น แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑. การฝึกอบรมปกติ
๒. การฝึกอบรมพิเศษ ได้แก่ การประลองยุทธเสือป่า หรือการซ้อมรบประจำปี
๑. การฝึกอบรมปกติ

เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่าง เสือป่ากองหลวงรักษาพระองค์ เสือป่ากองรักษาพระองค์และกองเสือป่ามณฑลแล้ว กล่าวได้ว่า เสือป่ากองหลวงรักษาพระองค์มีระเบียบการฝึกอบรมที่เคร่งครัดมากกว่ากองอื่น ๆ เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้ เสือป่ากองนี้เป็นกองตัวอย่างซึ่งมีเกียรติยศยิ่งกว่ากองเสือป่าอื่น ๆ จึงต้องหมั่นฝึกหัดอบรมมากเป็นพิเศษ^๑ โดยทรงบังคับบัญชาและทรงฝึกหัดเองโดยตรง ส่วนเสือป่ากองรักษาพระองค์และเสือป่ากองมณฑลนั้นก็มีความเคร่งครัดในการฝึกหัดอบรมลดหลั่นลงมาตามลำดับ

ในการฝึกหัดอบรมตามปกตินี้ สมาชิกเสือป่าไม่จำเป็นต้องมาฝึกหัดอบรมทุกวัน สมาชิกแต่ละคนจะเข้ารับการอบรมเวลาใดย่อมขึ้นอยู่กับกาหนดของ กรม กอง ที่ตนสังกัดอยู่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการผลัดเปลี่ยนเวรกันเข้ารับการฝึกหัด แต่ต้องมาฝึกหัดสัปดาห์ละ ๑ วันเป็นอย่างน้อย ตั้งแต่เวลาบ่าย ๔ โมงครึ่งเป็นต้นไปจนถึงเวลาห้าค่ำ^๒ และถ้าผู้ใดขยันมารับการฝึกหัดอบรมเป็นพิเศษ นอกเหนือจากวันปกติที่ต้องมาแล้ว จะได้รับคะแนนความชอบเป็นพิเศษ มีโอกาสได้รับบังขยับ หรือรับพระราชทานเป็นบำเหน็จอย่างอื่น ซึ่งอาจเป็นการเลื่อนยศ หรือตำแหน่งก็ได้^๓ อันถือเป็นวิธีการอย่างหนึ่งเพื่อจูงใจให้สมาชิกเสือป่าสนใจเข้ารับการฝึกหัดและอบรมนั่นเอง

^๑จมีนอมรครุฑารักษ์, "ข้อบังคับว่าด้วยระเบียบการบังคับบัญชาในสนามเวลาปกติหรือในเวลาประลองยุทธสำหรับใช้ในกองเสือป่าหลวงรักษาพระองค์," ๒๔ มกราคม ๒๔๕๔, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๒, หน้า ๔๗-๔๘.

^๒กจข., ร.๖ บ.๑๖.๔/๒๑ ข้อบังคับว่าด้วยระเบียบการฝึกหัดสั่งสอนเสือป่า (รักษาพระองค์) เวลาปกติ พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๓"ข้อบังคับว่าด้วยระเบียบการฝึกหัดสั่งสอนและสอบวิชาเสือป่ารักษาพระองค์ เวลาปกติ พ.ศ. ๒๔๕๔", จาก จดหมายเหตุเสือป่า เล่ม ๒ ฉบับที่ ๑๒. เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๕, หน้า ๗๖๕-๗๗๐.

ตารางที่ ๖ แสดงการมาประชุมฝึกหัดอบรมของสมาชิกเสือป่าหลวงรักษาดินแดนกรุงเทพฯ
กองร้อยที่ ๑ กรมราบที่ ๑ ประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๔

เลขลำดับ	เลขประจำตัว	นาม	ตำแหน่ง	รายวันหยุด
				ส พ ส พ ส พ ส พ ส
๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐		(-) เปลื้อง	ผู้บังคับหมู่ ๒	ป ป ป ร ป ป ป ล ม
		พล เทียน		ป ร ร ร ร ร ร ร ร
		พล ทรง		ป ป ป ป ล ข ล ล ล
		พล แผน		ร ร ร ร ร ร ร ร ร
		พล ชิด		ล ล ป ป ป ป ป ล ล
		พล พัน		ข ป ป ป ป ล ล ล ล
		พล คล้อย		ร ร ร ร ร ร ร ร ร
		พล แก้ว		ล ข ข ข ล ล ล ล ล
		พลหลวงรักดี		ร ร ร ร ร ร ร ร ร
		พลพุด		ช ข ข ข ร ร ร ร ล
๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐		(≡) นิ่ม	ผู้บังคับหมู่ ๓	ป ป ล ร ร ร ล ล ร
		พล แจ่ม		ป ป ป ล ป ล ป ป ป
		พล บุญภาค		ร ร ล ล ร ล ร ร ร
		พล ฉะอวย		ข ข ล ล ล ล ล ล ล
		พล ชด		ข ข ร ข ล ร ล ร ล
		พล เล็ก		ข ข ข ข ข ข ข ข ข
		พล โหมด		ป ป ป ป ป ป ข ป ป
		พล ประยูร		ร ร ร ร ร ร ร ร ร
		พล เข็ม		ล ล ข ล ล ล ล ล ล
		พล บัว		ล ล ล ล ล ล ล ล ล

ที่มา : กจข., ร.๖ บ.๑๖.๔/๒๙ กรมเสือป่าหลวงรักษาดินแดนกรุงเทพฯ กองพันที่ ๑
เรื่องบัญชีตรวจชื่อสมาชิกเสือป่า เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๔.

หมายเหตุ (-) = นายหมู่ตรี (≡) = นายหมู่เอก
พล - พลเสือป่า ส = วันเสาร์ พ = วันพุธ
ม = มา ร = ราชการ ล = ลา
ป = ป่วย ข = ขาด

อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติจริง ๆ แล้ว ปรากฏว่าสมาชิกเสือป่ามาฝึกหัด
 อบรมกันน้อยมาก ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากข้อมูลที่ได้นำมาแสดงไว้ในตารางที่ ๖ จะเห็นได้ว่า
 ในช่วงเวลา ๑ เดือน สมาชิกเสือป่าหลวงรักษาดินแดนกรุงเทพฯ กองร้อยที่ ๑ กรมราบที่ ๑
 ซึ่งมีสมาชิกจำนวน ๒๐ คน ทำการฝึกวันทุกวันพุธและวันเสาร์ ปรากฏว่ามีเพียงนายหมู่ตรีเป็ลื่อง
 ซึ่งมีตำแหน่งเป็นผู้บังคับหมู่เพียงคนเดียวเท่านั้นที่มาทำการฝึกหัดอบรม ๑ ครั้ง จากจำนวนทั้งหมด
 ๔ ครั้ง นอกนั้นไม่มีผู้ใดมาทำการฝึกหัดเลย เพราะอ้างเหตุผลติดราชการ ป่วย ลา และ
 ขาดบ้าง ดังปรากฏตามข้อมูลที่แสดงไว้ในตารางข้างต้นนี้^๑

การที่สมาชิกเสือป่ามาทำการฝึกหัดอบรมกันเป็นจำนวนน้อยในลักษณะ
 เช่นนี้ ทางกองเสือป่าก็ได้พยายามออกกระเชียบข้อบังคับ ที่เข้มงวดในการฝึกหัดอบรมของ
 สมาชิกมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ผู้ที่มา ข้ำ ขาด ลา หรือป่วยโดยเหตุผลไม่สมควร หรือเกิน
 กำหนดที่ไว้ ถือเป็นความผิดต้องได้รับโทษ ซึ่งมีทั้ง ปรับและจำหน่ายออกเป็นกองพัก^๒
 ซึ่งในบรรดาผู้ที่หลีกเลี่ยงการฝึกหัดอบรมมิได้มีแต่เฉพาะพลเสือป่าเท่านั้น ระดับผู้บังคับบัญชาที่มี
 เช่นเดียวกัน ทางกองเสือป่าจึงวางระเบียบ ข้อ บังคับ กวดขันให้ผู้บังคับบัญชาเสือป่า ตั้งแต่
 ระดับผู้บังคับการกรม จนถึงนายหมวด ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้น้อย โดยการมาประชุม
 ฝึกหัดสั่งสอนอย่างสม่ำเสมอ^๓

เนื่องจากสมาชิกเสือป่าส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ เหตุผลของสมาชิกที่ไม่
 มารับการฝึกหัด จึงเนื่องมาจาก การติดราชการเสียเป็นส่วนใหญ่ จากข้อมูลในตารางที่ ๖
 เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นได้ว่า ในจำนวนสมาชิกทั้งหมด ๒๐ คน มีสมาชิกถึง ๔ คนคือ

^๑ ตารางแสดงจำนวนสมาชิกที่มารับการฝึกหัดอบรมในทำนองเดียวกันนี้ มีอยู่อีกเป็น
 จำนวนมาก ซึ่งจะศึกษาได้จาก บัญชีตรวจชื่อสมาชิกเสือป่าที่มาทำการฝึกหัดจากเอกสาร
 กจช., หมวด ร.๖ บ.๑๖.๔ เกือบทั้งหมด.

^๒ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๑/๕ ข้อบังคับป้องกันความเกียจคร้านของสมาชิกเสือป่า
 ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๓ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๑/๒๑ ข้อบังคับกองพลกลาง เรื่องข้อปฏิบัติสำหรับผู้บังคับ
 บัญชา

พลเสือป่าแผน พลเสือป่าคล้อย พลเสือป่าหลวงภักดีราชา และพลเสือป่าประยูร ที่อ้างเหตุ
 ผลว่าติตราชการตลอด ๔ ครั้ง นอกจากนั้นก็อ้างว่าติตราชการสลับกับเหตุผล บ่วย ลา
 หรือขาดบาง แล้วแต่กรณีไป ทางกองเสือป่าจึงได้หาทางแก้ไขปัญหาโดยการประสาน
 งานกับส่วนราชการให้ช่วย กระตุ้นข้าราชการในสังกัดที่เป็นสมาชิก เสือป่าให้หมั่นมาทำการ
 ฝึกหัดอบรม และถ้ามีเหตุขัดข้องในส่วนราชการอันจะเป็นอุปสรรคต่อการมาฝึกหัด ก็ขอให้
 ผ่อนผันในหน้าที่ราชการนั้นด้วย^๑ และเพื่อให้การฝึกหัดเป็นไปโดยสะดวกยิ่งขึ้นก็อนุญาต
 ให้ข้าราชการผู้มีหน้าที่ต้องรับการฝึกหัดส่งสอนทางเสือป่า แต่งเครื่องแบบเสือป่ามาปฏิบัติ
 ราชการ เพื่อจะได้ไม่เป็นการเสียเวลาต้องกลับไปเปลี่ยนเครื่องแต่งกายอีก^๒ ในขณะเดียว
 กันทางกองเสือป่าก็ได้พยายามหาทางป้องกันการหลีกเลี่ยงการฝึกหัด โดยการปรับปรุงระเบียบ
 วินัย ข้อบังคับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การขาด การลา หรืออื่น ๆ อันเกี่ยวข้องกับ การ
 ฝึกหัดส่งสอนให้รัดกุมยิ่งขึ้น และให้ผู้บังคับบัญชาทำหน้าที่คอยดูแลตรวจตราอย่างจริงจัง
 โดยเฉพาะผู้ที่มาฝึกหัดไม่ได้โดยอ้างว่าเพราะติตราชการนั้น ก็ต้องมีใบรับรองของผู้บังคับ
 บัญชามาเป็นสำคัญ ซึ่งแต่เดิมในเรื่องนี้ยังหละหลวมอยู่มาก เพราะเท่าที่ผ่านมายังไม่ปรากฏ
 เลยว่าสมาชิกผู้ใดมีใบรับรองมาแสดงตามข้อบังคับ^๓

การใช้วิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาเรื่องสมาชิกเสือป่าไม่ค่อยมาทำ
 การฝึกหัดอบรมนั้น ในบางครั้งก็กระทบกระเทือนหน้าที่ราชการประจำของสมาชิกด้วย อาทิ เช่น
 เสือป่ากองเสนาากลางกรุงเทพฯ ซึ่งมีเจ้าพระยามรราชเป็นผู้บังคับการ ซึ่งในขณะนั้นดำรง

^๑ กจช., ร.๖ รล ๑/๔๒ คำสั่งกรมราชเลขาธิการ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๓.

^๒ กจช., ร. บ.๑๖.๔/๔๖ กองเสนารักษาดินแดนกรุงเทพฯ ได้เปลี่ยนระเบียบ
 การฝึกหัดส่งสอนใหม่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๓.

^๓ กจช., ร.๖ บ. ๑๖.๑/๒๑ ข้อบังคับกองพลกลาง เรื่องข้อปฏิบัติสำหรับผู้บังคับ
 บัญชา ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๗.

ตำแหน่ง เสนาบดีกระทรวงนครบาลอยู่ด้วยนั้น ท่านผู้นี้พยายามหาทางแก้ไขปัญหา โดยการให้หัวหน้าหน่วยงานในสังกัดกระทรวงนครบาลทุกแห่งทำบัญชีรายชื่อข้าราชการที่เข้าร่วมฝึกหัดอบรม และหากผู้ใดขาดการฝึกหัดไม่ว่าจะด้วยกรณีใดก็ตามให้ผู้บังคับบัญชารายงานชื่อสมาชิก พร้อมทั้งเงินเดือนให้ท่านทราบด้วย^๑ ส่วนเสือป่ากองหลวงรักษาพระองค์ ก็มีการออกกฎว่า ถ้าผู้ใดขาดการฝึกหัดถึง ๑๒ ครั้ง จะต้องถูกตัดชื่อออกจากการเป็นสมาชิกและออกจากราชการประจำของตนด้วย^๒ ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สมาชิกเป็นอย่างมาก เพราะปรากฏว่า มีสมาชิกเสือป่าเป็นจำนวนมากต้องถูกออกจากการเป็นสมาชิกและจากราชการ เนื่องจากสาเหตุคือเกียจคร้านในการมารับการฝึกหัดอบรม^๓

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าทางกองเสือป่าจะพยายามแก้ไขปัญหานี้ด้วยวิธีใดก็ตามก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก เพราะปรากฏว่าปัญหานี้ได้ถูกยกขึ้นมาพิจารณาหาทางแก้ไขกันตลอดเวลา นับตั้งแต่ตั้งองค์กรเสือป่าตรารบจนกระทั่งองค์กรนี้สลายตัวไป ซึ่งสาเหตุสำคัญของปัญหานี้ น่าจะมาจากกรณีที่สมาชิกเสือป่า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ ไม่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกด้วยความตั้งใจจริง แต่เป็นเพราะถูกบีบบังคับทางอ้อม ด้วยเกรงว่า จะไม่ต้องด้วยพระราชนิยม อันจะมีผลเสียต่อหน้าที่ราชการของตน ซึ่งสาเหตุนี้ นับเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่ปัญหาที่สมาชิกไม่ค่อยให้ความสนใจในการมารับการฝึกหัดอบรมมากเท่าที่ควรจะเป็น

เนื้อหาการฝึกหัดอบรม

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ให้องค์กรเสือป่าเป็นกองกำลังของฝ่ายพลเรือนที่มีความรู้ทางด้านทหาร และมี

^๑ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๔/๒๐ รายงานประชุม เสนาบดี เรื่อง เสือป่า พ.ศ. ๒๔๕๗.

^๒ กจช., ศธ.๓๗/๒๗ ครูโรงเรียนวัดบวรนิเวศขออนุญาตหยุดเป็นพิเศษในวันเสาร์ แค่วันเดียว เพราะต้องไปฝึกหัดเสือป่า ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๑.

^๓ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๑/๒๖ คำสั่งเสือป่ากองเสนาากลางกรุงเทพฯ สำหรับกองพันที่ ๑ กรมราบที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๕๘.

ความจริงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นสิ่งสำคัญ พระองค์จึงได้ทรงจัดเนื้อหาการฝึกอบรมเสือป่าเพื่อให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ โดยแบ่งออกเป็น

- ก. การฝึกภาคปฏิบัติ
- ข. การปลูกฝังทางความคิด
-
- ก. การฝึกภาคปฏิบัติ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริว่า เสือป่าไม่ได้ทำหน้าที่ออกรบเช่น ทหาร หน้าที่ของกองเสือป่า คือ เป็นกองสอดแนม สืบข่าวและส่งข่าวให้กองทัพ และคอยระวังรักษาบ้านเมืองในยามที่ทหารต้องออกรบในสมรภูมิ ฉะนั้นจึงไม่จำเป็นต้องฝึกหัดเหมือนทหารทุกอย่างไป^๑ ด้วยเหตุนี้จึงทรงกำหนดแบบฝึกหัดสั่งสอนเสือป่าขึ้นใหม่ โดยใช้แบบฝึกหัดและระเบียบการของกองทัพบกผสมผสานกับความรู้เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ โดยเฉพาะจากคู่มือสั่งสอนความรู้ให้แก่ลูกเสือเล่มต่าง ๆ ของนายพลโท เซอร์โรเบิร์ต บาเดน เพาเวลล์^๒ มาดัดแปลงแก้ไขให้เหมาะสมในการฝึกหัดเสือป่า^๓

การฝึกหัดโดยทั่วไปซึ่งเสือป่าทุกกรม กอง จะต้องทำการฝึกเหมือนกัน คือ เรื่องการทำความเคารพ การจัดระเบียบแถว การสวนสนาม เดินทางไกล การลาดตระเวน และการฝึกอาวุธ ซึ่งถึงแม้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จะเคยมีพระราชดำรัสไว้ว่า เสือป่าไม่ใช่ทหาร แต่ในทางปฏิบัติจริง ๆ แล้วปรากฏว่า การฝึกหัดโดยทั่วไปของเสือป่ามี

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ รมินอมรคุณารักษ์, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๑, หน้า ๗๑-๗๒.

^๒ บุคคลผู้นี้เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งกองลูกเสือขึ้นที่ประเทศอังกฤษ เป็นแห่งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๕๑. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงนำเอาคู่มือสั่งสอนลูกเสือของท่านมาดัดแปลงใช้กับเสือป่า โดยเฉพาะเล่มที่มีชื่อว่า Scouting for boys.

^๓ พระบรมราชาโชวาทสั่งสอนเสือป่าและลูกเสือ, หน้า ๓-๖.

ลักษณะใกล้เคียงกับของทหารเป็นอย่างมาก^๑

นอกจากนั้น ยังมีการจัดแบ่งเสือป่าออกเป็นเหล่าต่าง ๆ^๒ เพื่อรับการฝึกหัดวิชาเฉพาะในเหล่าของตนด้วย อาทิเช่นกองเสือป่าเหล่าราบซึ่งเป็นกองเสือป่าเดินเท้าที่มีกำลังพลมาก จะต้องฝึกหัดให้มีความชำนาญในด้านการรบ การลาดตระเวนให้ได้อย่างคล่องแคล่วว่องไวไม่ว่าในสถานการณ์ใดหรือในกรณีเสือป่าเหล่าช่างก็หนักไปในทางฝึกหน้าที่ช่างซึ่งมีการสอนวิธีการใช้ระเบิดทำลาย ส่วนวิธีสร้างหอคอย สร้างสะพานข้ามลำน้ำลำห้วยเพื่อให้กองทัพเดินผ่านไปได้ เป็นต้น^๓ วิธีการจัดในลักษณะดังกล่าวนี้ ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับการจัดแบ่งเหล่าของทหารอีก เช่นเดียวกัน^๔

ในระยะแรกของการฝึกหัด ทางกองเสือป่าได้อาศัยทหารและตำรวจภูธรมาทำการฝึกหัดให้ โดยเข้ามาดำรงตำแหน่งนายเวร ซึ่งมีข้อกำหนดว่าจะต้องขึ้นตรงต่อผู้บังคับกองเสือป่า และในการฝึกหัดสั่งสอนจะต้องฟังบังคับบัญชาจากปลัดเสือป่าอีกต่อหนึ่ง^๕ ด้วยเหตุนี้

^๑ดูรายละเอียดของเนื้อหาการฝึกหัดจากเอกสารต่อไปนี้

ก. กจช., ร. บ.๑๖.๑/๑๖ หลักสูตรและระเบียบการฝึกหัดสั่งสอนเพื่ออบรมความรู้ นายเสือป่าชั้นสัญญาบัตร กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔.

ข. กจช., ร.๖ บ.๑๖.๔/๑๔ หลักสูตรและระเบียบการฝึกหัดสั่งสอนเพื่ออบรมความรู้ นายเสือป่าชั้นประทวน ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๒ได้แก่ กองเสือป่าราบ เสือปาม้า เสือป่าปืนใหญ่ เสือป่าช่าง เสือป่าพราน เสือป่าเดินข่าว เสือป่าแพทย์ เป็นต้น

^๓จมีนอมรตรณารักษ์, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๑, หน้า ๑๑๖-๑๑๘.

^๔กจช., ร.๖ บ.๑๖/๒๔ การประชุมที่สโมสรทหารบก กองพลที่ ๘ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๖.

^๕จมีนอมรตรณารักษ์, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๑ หน้า ๑๘๓.

ทำให้นายทหาร และตำรวจภูธรไม่ยอมเข้ามาทำหน้าที่นี้เท่าใดนัก เพราะเท่ากับว่าต้องอยู่ใต้บังคับบัญชาของพลเรือนที่ได้มีความรู้ทางการทหารแต่ประการใด ในขณะที่เดียวกันทางฝ่ายผู้บริหารในองค์กรเสือป่าเอง ก็มีความคิดว่าไม่ควรให้ทหารและตำรวจภูธรเข้ามาทำการฝึกหัดเสือป่า ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของนายกองเอกพระยานหัตถิ เสนสุเรนทรภักดี เสนาธิการเสือป่า ที่ว่า

"... การเสือป่าและลูกเสือเป็นกิจการแผนกหนึ่งต่างหาก ไม่ใช่ทหารหรือตำรวจภูธร การที่จะให้ทหารหรือตำรวจภูธรซึ่งมิได้พบอ่านแบบฝึกหัดเสือป่ามาหัดนั้นเป็นการผิดพระราชประสงค์โดยแท้..."^๑

ประกอบกับการเกิดเหตุการณ์ ร.ศ.๑๓๐ มีผลทำให้ความขัดแย้งระหว่างเสือป่ากับทหารปรากฏชัดเจขึ้น โดยเฉพาะเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดความหวาดระแวงทหารของชาติมากยิ่งขึ้น จึงทรงสั่งเสริมกิจการของเสือป่ามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการฝึกหัด พระองค์ได้ทรงพยายามลดบทบาทของทหารและตำรวจภูธรในการฝึกหัดเสือป่าลงตามลำดับ เริ่มจากการพยายามฝึกฝนนายเสือป่าให้มีความรู้ในทางทหาร โดยการขอความร่วมมือจากทหารที่มาทำหน้าที่ฝึกหัดสั่งสอนเสือป่าให้ถ่ายทอดความรู้แก่นายเสือป่า โดยการให้ประกบตัวนายเสือป่าชั้นสัญญาบัตรที่ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาในการฝึกหัด นายทหารที่ประจำอยู่กับผู้บังคับบัญชาเสือป่าคนใดจะต้องรับผิดชอบให้นายเสือป่าผู้นั้นมีความรู้ ความชำนาญทางการทหารอย่างเต็มที่จนสามารถทำการได้เองอย่างถูกต้อง^๒

ในขณะที่เดียวกัน ทางกองเสือป่าก็เริ่มมีการผลิตนายเสือป่าให้มีความรู้ความสามารถของตนเองขึ้น โดยการจัดตั้งโรงเรียนฝึกฝนวิชานายเสือป่าชั้นผู้บังคับหมวดขึ้นที่กองเสนาหหลวงรักษาพระองค์เป็นแห่งแรก ในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ หลังจากนั้นก็มี การเปิดโรงเรียน

^๑ กจช., ศธ ๒/๓ คำปรารภเหตุในเรื่องฝึกเรียนผู้กำกับลูกเสือของ เสนาธิการเสือป่า ม.ท.

^๒ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๔/๑๘ บรรยายหน้าที่ของนายทหารที่มีหน้าที่ไปในการฝึกหัดสั่งสอนเสือป่า ธันวาคม-มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๘.

อบรมเสือป่าในกองเสือป่าอื่น ๆ ต่อไป อาทิเช่นกองเสนารักษาดินแดงกรุงเทพฯ ภายใต้การบัญชาการของนายพลเสือป่า เจ้าพระยามรราช ก็ได้เปิดโรงเรียนฝึกหัดอบรมนายเสือป่าของตนขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๔๖๔^๑ การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้ความจำเป็นที่จะต้องอาศัยทหารและตำรวจภูธร มาทำการฝึกหัดให้เสือป่าลดลงตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม องค์กรเสือป่าก็ไม่สามารถจัดการพึ่งพากองทัพประจำการได้ทั้งหมด โดยเฉพาะในเรื่องการฝึกหัดการใช้อาวุธ เนื่องจากทางกองเสือป่าประสบปัญหาการขาดแคลนปืนและกระสุนปืนที่จะนำมาใช้ในการฝึกหัดมาโดยตลอด โดยเฉพาะในระยะแรกของการจัดตั้งองค์กรจึงมีความจำเป็นต้องขอยืมปืนจากกองทัพมาใช้ ส่วนกระสุนปืนนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสือป่าขอซื้อจากกระทรวงกลาโหม ซึ่งปรากฏว่าการติดต่อขอยืมตลอดจนซื้อขายอาวุธระหว่างเสือป่ากับกระทรวงกลาโหมมีปัญหามาตั้งแต่นั้นเริ่มแรก เพราะทางกองทัพเองก็มีจำนวนอาวุธไม่มากนัก โดยเฉพาะสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ซึ่งทำหน้าที่แทนเสนาบดีกระทรวงกลาโหมอยู่ในขณะนั้น ก็มีแนวพระราชดำริในเรื่องนี้ว่า

"...กระสุนปืนของกองทัพก็ไม่เป็นของสำหรับขาย เว้นแต่จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ โดยเฉพาะ..."^๒

ด้วยเหตุนี้ พระองค์จึงได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลเพื่อเรียนพระราชปฏิบัติว่าจะให้ทางกองทัพขุดหนุนในเรื่องอาวุธแก่กองเสือป่าเพียงใด พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ จึงมีพระบรมราชโองการให้กระทรวงกลาโหมจ่ายอาวุธให้แก่วงเสือป่า เพราะถือว่าดีกว่าจะสั่งซื้อมาจากที่อื่น^๓ ทางกระทรวงกลาโหมจึงต้องยอมให้กองเสือป่าขอยืมปืนและซื้อกระสุนได้ แต่

^๑ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๓/๑๔ ตั้งโรงเรียนอบรมความรู้นายเสือป่า

^๒ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๔/๒ สมาชิกเสือป่าฝึกหัดยิงปืน ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๓ เรื่องเดียวกัน.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถก็ได้ทรงวางระเบียบในเรื่องนี้ไว้อย่างรัดกุม เพราะทรงถือว่าเป็นและกระสุน เป็นของหลวงอย่างสำคัญ เป็นกำลังของแผ่นดิน^๑ จึงทรงกำหนดให้ในเขตกรุงเทพฯ ให้เสนาบดีกระทรวงกลาโหมแต่เพียงผู้เดียวมีอำนาจที่จะสั่งให้จ่ายปืนหรือกระสุนแก่สมาชิกเสือป่าได้ โดยมีอธิบดีกรมแสงสรรพาวุธทำหน้าที่ตรวจสอบการเบิกจ่าย และคืนให้ตรงตามบัญชี ในส่วนหัวเมืองก็ให้ผู้บัญชาการกองพลในมณฑลมีอำนาจสั่งจ่ายปืนและกระสุนให้แก่กองเสือป่าได้ แต่ต้องรับรายงานตามลำดับชั้นจนถึงเสนาบดีกลาโหมอย่างช้าภายใน ๓๐ วันทุกคราวไป และเพื่อมิให้เกิดผลเสียต่อราชการกองทัพบก จึงทรงอนุญาตให้ยืมได้ เฉพาะปืนคงคลังเท่านั้น ห้ามมิให้เอาปืนประจำตัวทหารจ่ายเป็นอันขาด^๒

ในขณะที่เดียวกันทางองค์กรเสือป่าก็ได้พยายามใช้วิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโดยการเรียไร หรือการจัดการแสดงต่าง ๆ เช่น ละคร เพื่อหาเงินมาซื้อปืนและกระสุนรวมทั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ บริจาคพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อการนี้ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ทางองค์กรเสือป่ายังไม่สามารถขจัดปัญหาการขาดแคลนอาวุธที่จะนำมาใช้ในการฝึกหัดได้ จึงทำให้การฝึกอาวุธของเสือป่าไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร^๓

ข. การปลูกฝังทางความคิด

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยม อันได้แก่ ความรักชาติ ความจงรักภักดีพระมหากษัตริย์ ความยึดมั่นในพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช วันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ พระองค์ได้ทรงกล่าวถึงพระราชประสงค์ในการจัดตั้งกองเสือป่า และอุดมการณ์ซึ่งทรงมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ฝังอยู่ในจิตใจของชาวไทยว่า

^๑ กจข., ร.๖ บ.๑๖.๑/๑๒ ข้อบังคับระเบียบการจ่ายปืนและกระสุนให้แก่สมาชิกเสือป่า ๒๔ มกราคม ๒๔๕๔.

^๒ อัจฉราพร กุมพิตสมัย, "กบฏ ร.ศ.๑๓๐ : ศึกษากรณีการปฏิรูปทางการปกครองและกลุ่ม "ทหารใหม่", หน้า ๑๕๐.

^๓ กจข., ร.๖ บ.๑๖/๑๒ รายงานจเรเสือป่าตรวจราชการ.

"... การจัดตั้งเสือป่าก็ด้วยความมุ่งหมายจะให้คนไทยทั่วกันได้รู้สึกถึงความจงรักภักดีต่อผู้ดำรงรัฐสีมาณาจักร โดยต้องตามนิติธรรมประเพณีประการ ๑ ความรักชาติบ้านเมืองและนับถือพระศาสนาประการ ๑ ความสามัคคีในคณะและไม่ทำลายซึ่งกันและกันประการ ๑ ทั้ง ๓ ประการนี้เป็นมูลรากแห่งความมั่นคง จะทำให้ชาติเราดำรงอยู่เป็นไทยได้สมนาม .."^๑

จากพระราชดำรัสนี้จะเห็นได้ว่าการที่ทรงจัดตั้งองค์กรเสือป่าตลอดจนลูกเสือขึ้นนั้น ทรงมุ่งหวังให้เป็นกลุ่มที่มีความจงรักภักดี ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นหลัก ทั้งยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่จะสนับสนุนและเผยแพร่อุดมการดังกล่าวไปสู่ประชาชนทั่วไปด้วย

อุดมการณ์ที่เน้นถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์นี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ได้ทรงยึดเอารูปแบบมาจากชาตินิยมที่ชาวอังกฤษยึดถือคือ "พระเจ้าเป็นเจ้า พระมหากษัตริย์ และประเทศ" (God, King and Country) เป็นสำคัญ^๒

วิธีดำเนินการในการปลูกฝังความคิดแก่เสือป่า

เสือป่าจะได้รับการปลูกฝังความคิดตามแนวทางของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ นับตั้งแต่เริ่มแรกเข้าเป็นสมาชิก โดยจะต้องผ่านการเข้าร่วมพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาแห่งกองเสือป่าก่อน ในพิธีดังกล่าวนี้ สมาชิกจะต้องกล่าวคำสาบานตนว่า จะประพฤติตนเป็นเสือป่าที่ดี มีความจงรักภักดีและจะยอมสละชีวิตเพื่อรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นสำคัญ คำสาบานนี้สมาชิกเสือป่า จะต้องยึดมั่นเป็นหลักประจำใจ ตามคำขวัญของเสือป่าที่ว่า "เสียชีพอย่าเสียสัตย์" เป็นสำคัญ^๓

^๑กรมศิลปากร, "พระราชดำรัสตอบคำถวายไชยมงคลของพวกไพร่ฟ้าประชาราษฎร์," จดหมายเหตุพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, หน้า ๑๔๘.

^๒ยุพา ชุมจันทร์, "พระบรมราโชบายในการใช้ลัทธิชาตินิยมของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว", จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (เมษายน-มิถุนายน) ๒๕๑๙ : ๒๙.

^๓จมีนอมรรตวรักษ์, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๔, หน้า ๖๔.

เมื่อผ่านการเข้าร่วมพิธีถอนน้ำพระพิพัฒน์สัตยาเรียบร้อยแล้ว จึงจะเป็นสมาชิก
เสือป่าประจำการได้โดยสมบูรณ์ หลังจากนั้นสมาชิกจะได้รับการปลูกฝังความคิดให้ยึดมั่นในอุดมการ
ดังกล่าว ตลอดระยะเวลาแห่งการเป็นสมาชิกเสือป่าโดยจะต้องเข้ารับการอบรมสั่งสอนควบคู่ไปกับ
การฝึกภาคปฏิบัติ

๒. การฝึกอบรมพิเศษ

หลังจากที่เสือป่าได้ผ่านการฝึกหัดสั่งสอนตามปกติดังกล่าวไปข้างต้น
แล้วทุกปีจะมีการจัดการฝึกหัดสั่งสอนพิเศษ อันได้แก่ การซ้อมรบหรือการประลองยุทธเสือป่าขึ้น

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงจัดการซ้อมรบเสือป่าขึ้น
โดยมีจุดประสงค์สำคัญ ๓ ประการคือ เพื่อให้สมาชิกเสือป่า ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ข้าราชการฝ่าย
พลเรือนได้รู้คุณค่าของการเป็นทหาร เห็นสภาพของความเหน็ดเหนื่อยลำบากของทหารที่แท้จริงว่า
เป็นอย่างไร ในประการที่สอง ทรงเล็งเห็นว่า การซ้อมรบเสือป่าจะเป็นโอกาสอันดีที่จะสร้าง
ความสนิทสนมกลมเกลียวในหมู่ข้าราชการยิ่งขึ้น แทนที่จะพบเห็นหรือรู้จักกันแต่ในที่ทำงานแต่
เพียงอย่างเดียว ส่วนประการที่สาม การซ้อมรบเสือป่าจะเป็นการฝึกอบรมอย่างลูกผู้ชาย
แท้ ๆ ฟิงกระทำ ดังมีความกล้าที่จะเผชิญกับความลำบากต่าง ๆ อันจะทำให้ผู้เห็นการซ้อมรบ
เป็นผู้ที่มีความแข็งแรง และมีความอดสาหะในการทำงานยิ่งขึ้นกว่าเดิม^๑

สำหรับการดำเนินงานจัดการซ้อมรบนั้น เสือป่าแต่ละกรมกองจะ
เตรียมการฝึกหัดเพื่อการซ้อมรบประจำปี ภายในกรม กองของตนก่อน โดยจะยึดตามหลัก
สูตรและระเบียบการฝึกหัดสั่งสอนสำหรับไปฝึกซ้อมวิธียุทธเป็นสำคัญ^๒ ในขั้นเตรียมการนี้

^๑"คำนำ-รายงานการซ้อมรบเสือป่า ๒-๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๔., จดหมายเหตุ
เสือป่า เล่ม ๒ ฉบับพิเศษ (กุมภาพันธ์) พ.ศ. ๒๔๕๔ : หน้า ก-ม.

^๒ กจช., ร. บ.๑๖.๔/๑๘ คำบรรยาย วิธีปฏิบัติและการฝึกฝนสำหรับผู้บังคับ
บัญชาและฝึกหัดสั่งสอนเสือป่าสำหรับเตรียมการไปฝึกซ้อมวิธียุทธ ธันวาคม-มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๔.

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ให้เสือป่ากองเสนาหลวงรักษา
พระองค์ ซึ่งพระองค์ทรงบัญชาการเป็นกองตัวอย่างในการฝึกซ้อมแก่กองเสือป่าอื่น ๆ
จึงมีคำสั่งให้กองเสือป่าต่าง ๆ ส่งนายเสือป่าเข้าชมการประลองยุทธภายในกองเสนา
หลวงรักษาพระองค์ เพื่อนำมาใช้เป็นแบบอย่างในกองของตนด้วย เมื่อผ่านขั้นเตรียมการนี้
แล้ว จึงจะเข้าร่วมในการซ้อมรบใหญ่ประจำปี ซึ่งมักจะเริ่มขึ้นที่บริเวณพระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม โดยซ้อมรบกันระหว่างหน่วยย่อยก่อน ต่อจากนั้นจึงฝึกการร้อมยุทธ์ เดินทางไกล
ณ บริเวณค่ายหลวงบ้านโป่ง ต่อจากนั้นจึงจะเป็นการซ้อมรบใหญ่ซึ่งจะจัดให้มีขึ้นบริเวณจังหวัด
ราชบุรี

การซ้อมรบประจำปีของเสือป่ามักจัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ พระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จแปรพระราชฐานมาประทับ ณ พระราชวังสนามจันทร์
ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม ซึ่งเป็นเวลาเสวยงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา
แล้ว และยังไม่ถึงเวลางานพระราชพิธีขึ้นปีใหม่ อันเป็นช่วงฤดูแล้ง มักจะไม่มีฝน ที่เหมาะแก่
การจัดการซ้อมรบเป็นอย่างยิ่ง

การซ้อมรบจะมีทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน แล้วแต่คำสั่งของผู้
ผู้เป็นประธานการซ้อมรบ แต่ก็ไม่ได้ทำกันตลอดวัน เมื่อถึงช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น ซึ่ง
ล้วนแต่เป็นสิ่งที่พระองค์ทรงโปรดปรานทั้งสิ้น อาทิเช่น การแข่งขันฟุตบอล แบดมินตัน เทนนิส
ตลอดจนการแสดงต่าง ๆ เช่น โขน ละคร รำกล่าโม เป็นต้น เพื่อให้สมาชิกเสือป่าที่มาซ้อมรบ
ได้มีโอกาสร่วมสนุกด้วยกันอันจะทำให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนม และรู้จักกันดียิ่งขึ้น และบ่อย
ครั้งที่พระองค์ทรงร่วมในการเล่นกีฬา และการแสดงต่าง ๆ ด้วย อย่างไม่ทรงถือพระองค์
ทั้งยังทรงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าเฝ้าฯ โดยใกล้ชิดเพื่อดูการแสดงโดยไม่ต้องเสียเงินด้วย^๒

.....

 กจข., ร.๖ บ.๑๖.๔/๑๗ ให้จัดนายเสือป่าที่จะไปดูการประลองยุทธ กองเสนา
หลวงรักษาพระองค์ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๘.

^๒ ประยุทธ์ ลิทธิพันธ์ พระมหาธีรราชเจ้า, หน้า ๒๔๘-๒๔๙.

สิ่งเหล่านี้นับเป็นวิธีการอย่างหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เสื่อป่าและประชาชนผู้เข้าชมการซ้อมรบเกิดความประทับใจและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ อันจะนำไปสู่ความจงรักภักดีต่อพระองค์โดยทางอ้อมนั่นเอง

สำหรับวิธีการซ้อมรบเสื่อป่านั้น กระทำเช่นเดียวกับการซ้อมรบของฝ่ายทหาร โดยจัดแบ่งกำลังออกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งจะได้รับคำสั่งให้ทำหน้าที่ฝ่ายรุก อีกฝ่ายก็จะเบียดฝ่ายรับ โดยมีคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งทำหน้าที่พิจารณาตัดสิน และรายงานผลตลอดจนติชมและชี้ขอบทรวงในการซ้อมรบนั้นด้วย^๑ การจัดสรรตำแหน่งต่าง ๆ ในการซ้อมรบ ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับของทหารเป็นอย่างมาก เช่นมีตำแหน่งแม่ทัพ เสนาธิการกองทัพบก ยกกระบัตร เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการฝึกซ้อมวิธีการรบแบบทหาร แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าในการซ้อมรบครั้งแรกของเสื่อป่า ซึ่งจัดให้มีขึ้นในช่วงปลายเดือนมกราคมถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๔ อันเป็นช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ "กรณีย์ ร.ศ. ๑๓๐" ไม่นานนัก ไม่มีทหารจากกองทัพบกเข้าร่วมซ้อมรบเสื่อป่าเลย คงมีแต่เสื่อป่าจากกรมกองต่าง ๆ ลูกเสื่อ และทหารรักษาวังเข้าร่วมด้วยเท่านั้น นับเป็นหลักฐานอีกอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแยกเสื่อป่าออกจากทหารของชาติ ประกอบด้วยทางฝ่ายทหารเองสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ผู้ทรงเป็นเสนาธิการทหารบกในขณะนั้น ก็ไม่ทรงสนับสนุนกิจการเสื่อป่า โดยเฉพาะในเรื่องของการซ้อมรบ ทรงมีคำสั่งเด็ดขาดห้ามทหารในบังคับบัญชาของพระองค์เข้าร่วมในการซ้อมรบเสื่อป่า ดังความตอนหนึ่งที่ว่า

"นายทหารพลรบทั้งปวงไปไม่ได้ เพราะมีราชการมาก... ในกรมปลัดทัพบกยอมมีงานทำเต็มมือเสมอ เพราะฉะนั้นเป็นอันไม่ต้องไป นายทหารผู้ช่วยพลรบ ในกองทัพบกที่ ๑ ไปไม่ได้ เพราะเกี่ยวกับการซ้อมรบเหมือนกัน ครูโรงเรียนนายร้อยไปไม่ได้

^๑ จมื่นอมรตฤณารักษ์, เสื่อป่าและลูกเสื่อในประวัติศาสตร์ เล่ม ๒, หน้า ๒๔-๓๔.

^๒ "รายงานการซ้อมรบเสื่อป่า กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๔", จดหมายเหตุเสื่อป่า เล่ม ๒ ฉบับพิเศษ (กุมภาพันธ์) ๒๔๕๔ : ๕๖๘-๕๗๑.

เพราะจวนจะถึงเวลาสอบไล่ส่วนในกรมอื่น ๆ นั้น แล้วแต่หัวหน้ากรมจะอนุญาตให้ไป แต่มิให้เสียราชการในกระทรวงเป็นอันขาด หัวหน้ากรมไม่ว่ากรมใดไปไม่ได้ เพราะจะเสียราชการ..."^๑

การซ้อมรบเสือป่าในครั้งนี้ จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นความไม่พอใจของทหารที่มีต่อเสือป่าได้อย่างชัดเจน ซึ่งนับเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่นำไปสู่การก่อการทหารในเหตุการณ์ "กรณี ร.ศ. ๑๓๐"

ภายหลังเหตุการณ์นี้ผ่านพ้นไปแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงพยายามหาทางแก้ความเข้าใจของทหารที่มีต่อเสือป่าเสียใหม่ วิธีหนึ่งที่ทรงกระทำคือการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องของกิจการเสือป่า ซึ่งในเรื่องของการซ้อมรบนั้นก็ได้มีการเสนอให้เสือป่าซ้อมรบร่วมกับทหารในที่ประชุมของคณะกรรมการชุดนี้ด้วย ฉะนั้นภายหลังเหตุการณ์ "กรณี ร.ศ. ๑๓๐" จึงปรากฏว่า การซ้อมรบของเสือป่ามีทหารและตำรวจภูธรเข้าร่วมด้วยหลายครั้ง เช่น การซ้อมรบเสือป่าในปีต่อมาซึ่งมีในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๕ เสือป่าได้ทำการซ้อมรบร่วมกับทหาร กองพลที่ ๔ โดยแบ่งการซ้อมรบออกเป็น ๒ พวก คือ ฝ่ายขวามีนายพลตรี พระยาพลพลพยุหเสนา ผู้บัญชาการกองพลที่ ๔ เป็นแม่ทัพ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายรุก ฝ่ายแดงมีพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นแม่ทัพ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายรับ ผลปรากฏว่าการซ้อมรบครั้งนี้ ฝ่ายขวา ไม่สามารถยึดที่มั่นของฝ่ายแดงได้^๒ การซ้อมรบครั้งนี้จึงเท่ากับเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระปรีชาสามารถทางการรบเหนือผู้นำของฝ่ายทหาร

การซ้อมรบของเสือป่าร่วมกับทหารและตำรวจภูธรยังคงมีต่อมาอีกหลายครั้ง แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ทรงโปรดฯ ให้เป็นไปในลักษณะเช่นนี้เท่าใดนัก โดยจะเห็นได้จากทรงเขียนบทความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ

^๑ กจช., ร.๖ บ. ๑๗/๓ กรมราชเลขาญการกราบทูลสมเด็จพระเจ้าอนงยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ, ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๒ ราชกิจจานุเบกษา แผนกราชกิจจา เล่ม ๒๙ ภาค ๒ พ.ศ. ๒๔๕๕, หน้า ๒๖๒๔-

เรื่องการซ้อมรบเสือป่า โดยใช้พระนามแฝงว่า "เสือเหลือง" ในบทความนี้ได้ทรงแสดงความไม่เห็นด้วยที่กองเสนารักษาดินแดนกรุงเทพฯ นำนักเรียนนายร้อยพระนครบาลและตำรวจภูธรเข้าร่วมในการซ้อมรบด้วย ด้วยทรงเห็นว่า

--- พวกนี้ไม่ได้ทำให้การซ้อมรบดีขึ้นเลย... มีแต่ช่วยทำให้ยุ่ง จึงควรจะงดเอากองนักเรียนตำรวจพระนครบาลและตำรวจภูธรออกไปสมทบ แต่เพิ่มจำนวนเสือป่าและลูกเสือให้มากขึ้นจะเป็นการดีกว่า---

ผลจึงปรากฏว่า หลังจากปี พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นต้นมา การซ้อมรบเสือป่าได้กลับเข้าสู่สภาพเดิมอีกวาระหนึ่ง คือไม่มีทหารและตำรวจภูธรเข้าร่วมด้วย คงมีการซ้อมรบกันเฉพาะในกลุ่มเสือป่า ลูกเสือ หละทหารรักษาวังเท่านั้น^๒ พระราชปฏิบัติดังกล่าวนี้จึงเท่ากับเป็นการแยกเสือป่าออกจากทหารโดยสิ้นเชิง

กล่าวโดยสรุป การจัดโครงสร้างขององค์การเสือป่าเท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าองค์กรเสือป่ามีรูปแบบ ระเบียบวิธีปฏิบัติคล้ายกับกองทัพแห่งชาติ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวคงจะได้รับแบบอย่างมาจากกองทัพรักษาดินแดน (Territorial Army) ของอังกฤษ แต่กองทัพรักษาดินแดนของอังกฤษอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของกระทรวงกลาโหมเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพบก กองพันทหารรักษาดินแดนในมณฑลต่าง ๆ ก็เป็นกองพัน ชาติไปจากกองพันที่ ๑, ๒, ๓ ของกรมทหารประจำมณฑลกองทัพบก คือเป็นกองพันที่ ๔ ที่ ๕ ไป ตามลำดับ^๓ แต่เสือป่ามิได้อยู่ในความควบคุมของกองทัพ กองเสือป่าจึงมีลักษณะพิเศษของตนเอง ซึ่งเป็นกองกำลังของฝ่ายพลเรือน ซึ่งมีความสามารถในการรบ และมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นประการสำคัญ ฉะนั้นการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงจัดตั้งองค์กรเสือป่าขึ้น และทรงดำรงตำแหน่งนายกเสือป่าด้วยพระองค์เอง จึงเท่ากับพระองค์ทรงสร้างกองกำลังส่วนพระองค์ที่มีความพร้อมทั้ง

^๑ ทอวชิราวุธ นานุสรณ์ ๖๐๑๒๒๔/ป๓. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ, ความเห็นของเสือป่ากรุงเทพฯ ผู้ ๑ พ.ศ. ๒๔๕๕.

^๒ กจช., ร.๖ บ.๑๖/๑๒ รายงานจเรเสือป่าตรวจราชการ พ.ศ. ๒๔๕๔-๒๔๖๘.

^๓ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, เจ้าชีวิต หน้า ๕๕๕.

ด้านกำลังและความคิดในอันที่จะเป็นฐานพระราชอำนาจที่จะสร้างความมั่นคงทางการเมือง ให้แก่พระองค์ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจากอุปลักษณะดังกล่าวนี้ น่าจะทรงได้รับอิทธิพลมาจากระบบ อัศวิน^๑ (Chivalry) มาเป็นหลักสำคัญในการจัดตั้งองค์กรเสือป่า

ศูนย์วิทยพัชรากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ระบบอัศวินเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ เมื่อประมาณ ๑๕๐๐ ปีมาแล้ว โดยกษัตริย์ อาเธอร์ (King Arthur) เป็นผู้ตั้งระบบนี้ขึ้น โดยอัศวินจะทำหน้าที่เป็นนักรบของกษัตริย์ และยึดมั่นในความจงรักภักดีต่อพระเจ้า กษัตริย์ และประเทศชาติ (God, King and Country) เป็นสำคัญ ซึ่งหลักการนี้ นายพลโทเซอร์โรเบิร์ต บาเดน เพาเวลล์ ได้นำมาใช้ในการจัดตั้งกองลูกเสือขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ และ ๓ ปีถัดมา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงจัดตั้งองค์กรเสือป่าขึ้น.